ಪು. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್

ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರ ನಾರಾಯಣ.
೨-೪-೬೦.

ಕೃ.ಪ. 42

ಹಣತೆ

ಪ್ರೊ. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್

ಬೆಲೆ ಹನ್ನೆರಡು ಆಣೆ

ನಿವೇದನೆ

ಆಚಾರ್ಯ ಯಂ. ಹಿರಿಯಣ್ಣನವರ ಚರಣತಲದಲ್ಲಿ

ಆರ ಚಿಜ್ಜ್ಯೋತಿಯ ಕಿಡಿಯೊಂದು ಬಗೆಯೊಳು
ತೂರಲು ಹೊತ್ತಿತೊ 'ಹಣತೆ'
ಆ ಗುರುದೇವನ ಪದದೆಡೆ ಇದನಿಟ್ಟು
ಆಗುವೆ ಧನ್ಯ ನಾನಿಂದು.

ಮುನ್ನುಡಿ

ಶ್ರೀಮಾನ್ ಪುರೋಹಿತ ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಕವನಗಳ ಈ ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಒಂದು ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದಾರೆ. ಇಂಥ ಕವನಗಳಿಗೆ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಾದರೂ ಹೆಮ್ಮೆಪಡಬೇಕು. ನಾನು ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದೇನೆ.

ಇಷ್ಟರಾದವರಿಂದ ಮುನ್ನುಡಿಯೊಂದನ್ನು ಬರೆಯಿಸಿ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಡುವುದು ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಾಡಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಈಚೆಗೆ ಒಂದು ಶಿಷ್ಟಾಚಾರವೇ ಆಗಿದೆಯೆನ್ನಬಹುದು. ಮುನ್ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಬರೆಯಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟವುಳ್ಳವರು ಹಾಗಿರಲಿ; ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದು ಏಕೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರೂ, ಮುನ್ನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತೋರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ ಎನ್ನುವವರೂ, ಮುನ್ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬರೆದಿರುವುದುಂಟು. ಮುನ್ನುಡಿಯೆಂದರೆ ಬೇಸರಗೊಂಡು ಅದನ್ನು ಮುಳ್ನುಡಿ ಎಂದು ಬೈದಿರುವರೊಬ್ಬರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥ ಒಂದಕ್ಕೆ ಹಿರಿಯರಾದ ಒಬ್ಬ 'ಗೃಧ್ರ'ರಿಂದ—ಇದು ಅವರೇ ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಮಾತು–ಮುಳ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯಿಸುತ್ತೇನೆಂದು ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿದರು. ಅಂತು ನಾವೆಲ್ಲ ಈಗ ಮುನ್ನುಡಿಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವುದರಿಂದ ಏನೋ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದೇವೆ.

ಈ ಭಾವನೆ ಸರಿಯೆಂದೇ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯ ಈಗ ಈಗ ಹೊಸ ದಾರಿಗಳಲ್ಲಿ ಏನಿದೆಯೆಂದು ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಾರರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಪಂಕ್ತಿಗಳು ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಇಲ್ಲ. ಆದದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ತುಂಡು ಒಂದು ತುಣುಕು ಹೊಸದಾದ ಯಾವ ಕೃತಿಯನ್ನು ಬರೆದ

ವನಾದರೂ ಇದರಿಂದ ಜನ ಸುಖಪಡುವರೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಸಂದೇಹದಲ್ಲಿರುತ್ತಾನೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ಓದುವವರಿಗೆ ಇಂಥ ಕೃತಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರುಚಿ ಹದಕ್ಕೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. 'ಕೇಳು ಜನಮೇಜಯ ಧರಿತ್ರೀ' ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಕಾವ್ಯ ರಸಕ್ಕೆ ಅನುವಾಗುವ ಮನಸ್ಸು "ಬಾನ್ ತಿಳಿದಿತ್ತು ಬಿಳಿ ಮುಗಿಲೋಳಿ" ಎಂದು ಓದಿದರೆ ಇದೇನು ವಿಷಯವೋ, ಈತನೇನು ಕಲ್ಲನ್ನು ಕಡೆದು ವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೋ, ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಜೀವವನ್ನು ಅಲ್ಲುತ್ತಾನೋ, ಎನ್ನುವುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ತೊಂದರೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಇದರಿಂದಲೇ ಪೂರ್ವ ಗ್ರಂಥಗಳಿಗೆ ಕೂಡ ಒಂದು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ ಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ಕವಿಗಳ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಅಭಿಮಾನಿ ವಿಮರ್ಶಕರು ಕವಿ ವಿಷಯವಾದ ವಿಮರ್ಶೆಯನ್ನು ಸೇರಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಮ್ಮವರು ಬಹು ಸಮಯ ಪದ್ಯ ಓದುವ ಮೊದಲು ನಾಲ್ಕು ಮಾತನ್ನು ಪೀಠಿಕೆಯಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಕವಿಯಾದವನು ತನ್ನ ಕಾವ್ಯವನ್ನು ತಾನೇ ವಿವರಿಸುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ಕವಿಯೇ ಇಂಥ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆದು ಸೇರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಅನೇಕ ವೇಳೆ ಕವಿಗೆ ಜನದ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವಾಗ ತನಗೆ ಬೇಕಾದವರ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬರುವುದು ಸುಖವೆಂದು ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಹೋದ ರಾಧೆ ಜೊತೆಗೆ ಸಖಿಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ದಳು. ಆ ಸಖಿ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ರಾಧೆಗಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿರಿಯಳೆಂದು ನನ್ನ ಊಹೆ. ನಮ್ಮ ಹೊಸ ಕವಿತೆಯ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ನಿವಾರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನ್ನಂಥವನ ಮುನ್ನುಡಿ ಎಂಬ ಇಂಥ ನೆಪ ಒಂದು ಸದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆವಶ್ಯಕವಾಗಿದೆ.

ಇದರ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಆಸೆ. ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವಕರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಮತ್ಸರವಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ

ನಂಬಿಕೆ. ಬೆಳೆದ ಸಾಹಿತ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಇದರಿಂದ ತೊಂದರೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾವಿರ ಜನ ಬರೆಯುವಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಗುಂಪಾದರೆ ಗುಂಪು ಒಂದಕ್ಕೆ ನೂರು ಜನ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಹೊಸದಾಗಿ ತಲೆಯೆತ್ತುತ್ತಿರುವ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಾಸಕರು ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಒಬ್ಬರು ನೆರವಾಗಿರಬೇಕು. ಹೀಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಬೆಳೆಯದೆಯೇ ಹೋಗಬಹುದು. ನಮ್ಮ ಈಗಣ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡದ ಸೇವಕರೆಲ್ಲ ಒಂದು ಮನೆಯವ ರಂತಿರಬೇಕು ; ನಾವೆಲ್ಲ ಒಂದು ಎಂಬ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಬೆಳೆಯಬೇಕು, ಈ ಭಾವನೆ ಮೂಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವುದೂ ಬರೆಯಿಸುವುದೂ ಒಂದು ದಾರಿ. ಇದರಿಂದ ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ನಾವು ಗೆಳೆಯರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ ಮುಂದುವರಿಯುವುದು. ಇದೊಂದು ಸ್ನೇಹದ ಕಟ್ಟು, ಪ್ರೇಮದ ಅನುಬಂಧನ. ಉಳಿದ ಕಡೆ ಹೇಗಾದರೂ ಇರಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮತ್ಸರವಿಲ್ಲ ; ಅಥವಾ ಇಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಇರುವುದಾದರೂ ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಅದನ್ನು ತುಳಿದಿದೇವೆ ; ನಮ್ಮ ತಾಯ ಮುಂದೆ ನಾವು ಜಗಳವಾಡುವುದಿಲ್ಲ—ಎಂಬುದನ್ನು ಕನ್ನಡದ ಸೇವಕರು ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆನೆಯಬೇಕು, ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಮುನ್ನುಡಿಕಾರನು ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಹೊಗಳಿ ಹೇಳುವ ಮಾತು ಒಂದು ಹೆಚ್ಚಾದರೇನು ? ಅವನು ವಿಶ್ವ ವಿಮರ್ಶಕನಲ್ಲ; ಅವನು ಹೊಗಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೂ ಧ್ರುವ ಪಟ್ಟ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಜೊತೆಯವರಿಗೆ ನೆರವಾಗುವ ಮತ್ತು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತನಾಡುವ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಒಳ್ಳೆಯದು ; ಅದನ್ನು ನಾವು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಕವಿತೆ ಮುಂದಣ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಜನಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವುದೋ ಇಲ್ಲವೋ ; ಅದು ಹೇಗಾದರೂ, ಆಗ್ಯೆ ಕಾವ್ಯ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆಯುವವನು ಈ ಕವಿಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವೈಷಮ್ಯ ವಿರಲಿಲ್ಲ, ಬಹಳ ಪ್ರೇಮವೇ ಇತ್ತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ, ಎಂದು ಹೇಳುವಂತೆ ನಾವು ಈಗ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಈ ಎಲ್ಲ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಗ್ರಂಥಕರ್ತರಿಗೆ ಸೌಹಾರ್ದ

ಆವಶ್ಯಕ. ತನ್ನಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಖಂಡಿತವಾದ ನಂಬಿಕೆಯಿಲ್ಲವೆಂದ ಹಿರಿಯ ಕವಿ ಬರಿಯ ವಿನಯದ ನುಡಿಯನ್ನು ನುಡಿಯಲಿಲ್ಲ. ಕವಿಯಾದವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನು ಕವಿ ಎಂಬ ತಿಳಿವಿನೊಂದಿಗೆ ಈ ಅಪ್ರತ್ಯಯವೂ ಅವಳಿಜವಳಿಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಅವನ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚ ದವರು ಆ ಅವಳಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಮೆಚ್ಚುವವರಿಗೆ ಕಾಣು ವುದು ಈ ಜವಳಿ. ಇಪ್ಪತ್ತು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದ ಕೆಲಸಗಾರರು ಹೊರಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಧೈರ್ಯ ಹೇಳುವ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಅವರು ಆಗ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿರಲಿಲ್ಲ ವೆಂದಲ್ಲ; ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅವರು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಮುನ್ನಡೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತಾರು ವರ್ಷವನ್ನು ವೃಥಾ ಕಳೆದು ಕೊಂಡೆವು. ಇನ್ನು, ತನಗೆ ಮೊದಲು ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರು ವವರ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯ ಮಾತು ಗ್ರಂಥಕರ್ತನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆನ್ನುವುದು ಬಹು ಜನರ ಅನುಭವದಲ್ಲಿ ಇರುವ ವಿಷಯ. ಈ ಮುನ್ನುಡಿಯನ್ನು ಬರೆಯುವ ನಾನು ಬಹಳ ಸಂಕೋಚ ಪಡುವವನಲ್ಲ. ಆದರೂ ನಾನು ನನ್ನ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಮುಂದೆ ನಡೆಯ ಬೇಕಾದರೆ ನನಗೆ ಹಿರಿಯರ ಧೈರ್ಯದ ಮಾತು, ಕಿರಿಯರ ಪ್ರೇಮದ ಮಾತು ಬೇಕಾದುವು. ಸಂಕೋಚಪಡದೆ ಇರುವವರಿಗೂ ಇಂಥ ನೆರವು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನು ಸಂಕೋಚಪಡುವ ಲೇಖಕರ ಮಾತೇನು ?

ಶ್ರೀಮಾನ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರು ಬಹಳ ಸಂಕೋಚ ಸ್ವಭಾವದ ಕವಿಗಳು. ಜನ ಇವರನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕರೆಯದೆ ಇದ್ದರೆ ಇವರ ಲೇಖನ ಇವರ ಸ್ನೇಹಿತರಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತ ಇದ್ದುಬಿಡುವುದು. ಆ ಸ್ನೇಹಿತರು ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಜ್ಞತೆಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಅದು ಇವರ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲೇ ನಿಂತುಹೋಗುವುದು. ಇವರ ಸ್ವಭಾವ ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಇವರ ಕಾವ್ಯವೋ ಹೊಸ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದೆ. ಕನ್ನಡದ ಆಧುನಿಕಕವಿತೆಯ

ಕುಲಪತಿಗಳಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬೆಳ್ಳೂರ ಮೈ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ಶಿಷ್ಯರು ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ 'ಕಿರಿಯ ಕಾಣಿಕೆ'ಯಲ್ಲಿ ಇವರ ಕವಿತೆ ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡಿತು. ಆಮೇಲೆ ಒಂದೆರಡು ಪದ್ಯ 'ತಳಿರಿ'ನಲ್ಲಿ ಬಂದವು. ಆ ಕವಿತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಇವರ ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿದಾದ ಒಂದು ಕಾವ್ಯ ಶಕ್ತಿ ಇದೆ ಎಂಬ ಸೂಚನೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡಿತು. ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಮಲೆಯ ಮೇಲಿನ ದೇಗುಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜಾಮೂರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ರಂಗವಲ್ಲಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ ಇವರು ದೇವರು ಇದಾನೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಭಕ್ತಿಯಿರುವುದು ನಿಜ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಒಂದು ನಾಯಿ ಮರಿಯನ್ನು ಸಾಯ ಬಿಡಲಾರದೆ ಸಾಕಿದವರು ಅದು ಅಶುಚಿ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟದೆ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಮಡಿ ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದ ಕೆಡದ ಒಬ್ಬನು ಅದನ್ನು ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ನಾಯಿ ಅವರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತದೆ, ಇವನಿಗೆ ದತ್ತಾ ಗುತ್ತದೆ. ಕವಿ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ ಕರುಣೆ ದೊಡ್ಡದೇ ಸರಿ ಆದರೆ ಒಲುಮೆಗೆ ಸಮನಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತೀರಿಹೋದ ಒಬ್ಬ ಸೋದರಿ ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಮನದ ನೋವನ್ನು ಹೊಳೆ ಹರಿಸುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಕವಿತೆ. ಇಲ್ಲೆಲ್ಲ ಒಂದೊಂದು ಭಾವ ನಯವಾಗಿ ಹೊರಬಿದ್ದು ಒಂದು ನಕ್ಷತ್ರದಂತೆ ನಿಂತು ಮಿನುಗುತ್ತದೆ. ಇವರು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೊಬಗನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ನೋಡಿ ವಿವರವಾಗಿ ನೆನೆಯು ತ್ತಾರೆ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬಹು ವಿಧದ ಜನವನ್ನು ಬಹು ರೀತಿಯ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನೋಡಿದಾರೆ. ನಯವಾದ ಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಇವರ ಉಕ್ತಿ ನಯವಾಗಿದೆ. ತೀರಿಹೋದ ಸೋದರಿ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಜೊತೆಯವರೊಂದಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಹೋಗಿ ಮುಳುಗಿಹೋದಳು. ಆಕೆಯ ಮತ್ತು ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರ ಆ ದಿನದ ಸರಸವನ್ನು ಕವಿ 'ಹೊನಲೊಳಡಗಿದ ಜವನ ಮೊಗದಲಿ ನಗೆಯ ಹರಡುವ ಸರಸ' ಎಂದಿದಾರೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಬರುವ ಉಪಮೆಗಳ ಸೊಗಸೂ ಹೀಗೆಯೇ.

ಇದು ಕೆಲವು ವೇಳೆ ಕಾಣದೆಯೇ ಹೋಗಬಹುದು. ಈ ಸಂಗ್ರಹ ದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಕವಿತೆಯಲ್ಲಿ ದೇಗುಲದ ಮೌನವನ್ನು ಕುರಿತ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಜೀವ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಬಸಿದು ತಿಳಿಯಿತೇ ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಿದೆ. ನಮ್ಮ ಆತ್ಮದ ರಸ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ ದೇವರಿಗೆ ಅನುಭವ ಯೋಗ್ಯವಾಗಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಕಶ್ಮಲ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ಜನ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ಇಳಿಯುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬಾಳು ಒಂದು ಶೋಧಿಸುವ ವಸ್ತ್ರದಂತೆ. ಎಷ್ಟೋ ಭಾವ ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದೆ. ಇಂಥ ಭಾವ, ಇಂಥ ಮಾತು ಇವರ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಕಾವ್ಯದೃಷ್ಟಿ ಮೊನೆಯಾದದ್ದು ನೆಲೆಯರಿತದ್ದು. ಇವರ ಜೀವನಾನುಭವ ಕೂರಾದದ್ದು ತೀವ್ರ ವಾದದ್ದು; ಇವರ ಮಾತು ಮುದ್ದಾದದ್ದು ಬಲವುಳ್ಳದ್ದು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದೆಲ್ಲ ಇವರ ಕವಿತೆ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರೀತಿಯದು. ಇವರ ಮನೆತನ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಪಳಗಿದ್ದು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಇವರು ಇಂಗ್ಲೀಷಿನಲ್ಲಿ ಸಾಕಾದಷ್ಟು ಪಾಠಮಾಡಿದಾರೆ, ಕಾವ್ಯ ಓದಿದಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವ ಕವಿತೆ ಈ ಎರಡು ಸಂಸ್ಕಾರಗಳೂ ಸಮನ್ವಯವಾಗಿ ಬಂದ ಫಲ. ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು ಕಾಳಿದಾಸ ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ತ್ ಕವಿಗಳು ಜೊತೆಯಾಗಿ ತಿದ್ದಿದ ಕವಿಮನೋಧರ್ಮ. ಕನ್ನಡದ ಕವಿತೆ ಈ ಹತ್ತು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಲವು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಹಲವು ರೀತಿಯ ಸೊಗಸನ್ನು ತೋರಿದೆ. ಆ ಸೊಗಸುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕವಿತೆಗಳ ಸೊಗಸು ಒಂದು. ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ನಾಡು ನುಡಿಯುತ್ತಿದೆ; ನಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ; ನಮಗೆ ಇಂಥ ಕವಿತೆ ಬಹಳ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಶ್ರೀಮಾನ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತೇನೆ. ಇವರು ಇಂಥ ಕೆಲಸ ವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮಾಡುವಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯರಾದವರು

ಇವರಿಗೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಕೊಡುವರೆಂದು ನನಗೆ ನಂಬಿಕೆಯಿದೆ. ನಮ್ಮ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಕೃತಿ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನೆರವಾದ ಪೂಜ್ಯ ಮಿತ್ರರ ನೆರವಿನಿಂದಲೇ ಈ ಕೃತಿಯು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಜನರೂ ಕೂಡ ಹೊಸ ರೀತಿಯ ಕವಿತೆಯನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದಾರೆ. ಅವರು ಈ ಕವಿತೆಯನ್ನೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಶ್ರೀಮಾನ್ ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್ಯರ ಕೃತಿಗಳು ಜನದ ಮೆಚ್ಚಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಭಿರುಚಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಲೆಂದೂ, ಈ ಕವಿಯು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕೃತಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ತಾಯಿನುಡಿಯ ಸೇವೆಯಿಂದ ತಾವು ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆದು ನಮಗೆ ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡಲೆಂದೂ ನಾನು ಹಾರೈಸುತ್ತೇನೆ.

ಬೆಂಗಳೂರು, ಶ್ರೀಮುಖ ಸಂ ॥
ಕಾರ್ತೀಕ ಶುದ್ಧ ಪಾಡ್ಯಮಿ.

ಶ್ರೀನಿವಾಸ

ಅರಿಕೆ

ಅಲ್ಪಾತ್ಮಸದಾದರೂ ನನ್ನ ಸತ್ವಸಾರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ 'ಹಣತೆ'ಯು ಜನತಾ ಜನಾರ್ದನನ ಪೂಜಾದ್ರವ್ಯವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ನಂಬಿ ಕನ್ನಡ ವಾಙ್ಮಯ ಪುಣ್ಯವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಇಂದು ಗುರು ನಿವೇದನ ಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ತೇಲಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಪೂಜೆಯಿಂದ ಆ ಜನಾರ್ದನನು ಪ್ರೀತನಾಗಬಹುದು; ಆಗದಿರಬಹುದು. ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಪೂಜೆ ಸಲಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಾನು ಧನ್ಯ. ಹೀಗೆಂದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ.

ಇಂದು ಹೀಗೆ ನನ್ನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವ ಸುಯೋಗವನ್ನು ನನಗೆ ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಪುಣ್ಯವು, ಈ ಕವನಗಳು ಹುಟ್ಟಿದ ಕ್ಷಣವೇ ತಮ್ಮ ಮಡಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಸಲಹಿ, ಸಿಂಗರಿಸಿ, ಜತೆಗೂಡಿಸಿ, ಹೊರಗೆ ತೋರಿ, ಹಿರಿಯರ ಮತ್ತು ವಿದ್ವಾಂಸರ, ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಬಿ. ಎಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರ ಮತ್ತು ಶ್ರೀಮಾನ್ ಟಿ. ಎಸ್. ವೆಂಕಣ್ಣಯ್ಯನವರ, ಮೆಚ್ಚುಗೆಯನ್ನೂ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಟ್ಟ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಸಾಕುತಾಯಿಯಾದ, ಸನ್ಮಿತ್ರ ಶ್ರೀಮಾನ್ ತೀ. ನಂ. ಶ್ರೀಕಂಠಯ್ಯನವರಿಗೆ ಸೇರಿದುದು; ಮತ್ತು ನನ್ನಲ್ಲೂ ನನ್ನ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಕೃಪೆಯನ್ನೂ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ ತೋರಿಸಿ ನನ್ನ ಬಾಳಿಗೊಂದು ಬೆಲೆಕೊಟ್ಟಿರುವ ನನಗೆ ಗುರುಸ್ಥಾನೀಯರಾಗಿ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಮಾಸ್ತಿ ವೆಂಕಟೇಶ ಐಯಂಗಾರ್ಯರಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಈ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ನನ್ನ ಕೃತಜ್ಞತಾ ಭಾವವನ್ನೂ ನುಡಿಯಿಂದ ಅಳೆಯಲೆತ್ನಿಸಲು ನನಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ, ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ.

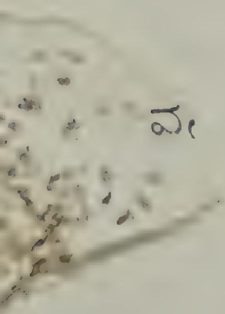
ಈ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿನ ಆರೇಳು ಕವನಗಳು ಈಗಾಗಲೇ ಮೈಸೂರು ಕರ್ನಾಟಕ ಸಂಘದವರು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವ 'ತಳಿರು' ಎಂಬ ಕವನ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತು 'ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ನಾಟಕ', 'ಜಯ

ಕರ್ನಾಟಕ' ಮತ್ತು 'ಮಕ್ಕಳ ಪುಸ್ತಕ' ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲೂ ಅಚ್ಚಾಗಿದ್ದವುಗಳು. ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿದ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಶಿಷ್ಯನನ್ನು ಕೃತಕೃತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಗುರು ಹಿರಿಯಣ್ಣನವರ ಕೃಪೆಯು ಅಪಾರವಾದುದು. ಅದರಿಂದ ನನಗುಂಟಾಗಿರುವ ಹೆಮ್ಮೆಯೂ ಧನ್ಯತಾ ಭಾವವೂ ಬಲು ಹಿರಿಯದು.

ಪು. ತಿ. ನರಸಿಂಹಾಚಾರ್.

———

ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ

ಹಣತೆ

ನನ್ನ ಹಾಡು

ಬಳ್ಳಿಯೊಡಲ ಕುಸುಮದಂತೆ
ಹದುಗಿದೆನ್ನ ಗೀತವು
ಮೆಲ್ಲನೊಡೆದು ಬರುವುದೆಂದು ? —
ಎಂದು ನಲಿವೆ–ಬೆದರುವೆ.

*　　*　　*

ಎದೆಯ ದುಗುಡವೆಲ್ಲವಳಿದು
ಕಣ್ಣನೀರು ಬತ್ತಿಹೋಗಿ,
ಕರೆ ಅದೊಂದು ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲೆ,
ನನ್ನ ಹಾಡು ಬಿರಿವುದು.

ಬಾಳನೊಂದು ಹುಚ್ಚುಮಾಡಿ-
ದೊಲುಮೆರಾಗ ಉರಿದು ಹೋಗಿ,
ಅದರ ಬೂದಿ–ನೆನಪು–ನಿಲ್ಲೆ,
ನನ್ನ ಹಾಡು ಬಿರಿವುದು.

ಇರವು ಚಿರವು ಬಯಸಿದೊಂದು
ನಲವು ಬಂದು ನಮೆದುಹೋಗಿ,
ಬಯಕೆಯೊಂದು ಮಾತ್ರ ನಿಲ್ಲೆ,
ನನ್ನ ಹಾಡು ಬಿರಿವುದು.

*　　*　　*

ಹಣತೆ

ಮುಗುದೆಯೊಡಲ ಪ್ರೇಮದಂತೆ
ಹದುಗಿದೆನ್ನ ಗೀತವು;
ಬಗೆಯ ಗೂಡನೊಡೆಯುತೆಂದು
ಬರುವುದೆಂದು ಬೆದರುವೆ.

ಗಾನವೆನ್ನೀ ಭುವಿಯುನಾವರಿಪುದಾಗ

ಚೆಮ್ಮುಗಿಲ ತೋರಣವು ಬಾನಿನೊಳಗೇರೆ,
ಸ್ವರ್ಣರಥದೊಳು ಭಾನು ಮಲೆಮೇಲೆ ತೋರೆ,
ತಂಗಾಳಿ ಪೂಗಂಪ ದೆಸೆದೆಸೆಗೆ ತೂರೆ,
ಗಾನವೆನ್ನೀ ಭುವಿಯುನಾವರಿಪುದಾಗ.

ಹಸುರುಹುಲ್ಲಿನ ಮೇಲೆ ಮೈಯೊರಗಿ ನೋಡೆ,
ತಿಳಿಬಾನ ನೀಲದೊಳು ಬಿಳಿಮೋಡವೋಡೆ,
ತಲೆಮೇಲೆ ಬನದೇವಿ ಪಿಸುಮಾತನಾಡೆ,
ಗಾನವೆನ್ನೀ ಭುವಿಯುನಾವರಿಪುದಾಗ.

ಸಂಜೆಕೊನೆಗೆಂಪಾರೆ, ತಾರೆಗಳು ಬಿರಿಯೆ,
ಯಾಮಿನಿಗೆ ಮುತ್ತಿಡುತ ಚಂದಿರನು ಮೆರೆಯೆ,
ಕಣಿವೆಯೊಳು ತೊರೆ ಬನಕೆ ಜೋಗುಳವನುಲಿಯೆ,
ಗಾನವೆನ್ನೀ ಭುವಿಯುನಾವರಿಪುದಾಗ.

ಕತ್ತಲೆಯು ತೆರೆಹೊದಿಸೆ, ಶಾಂತಿ ನೆಲಕಿಳಿಯೆ,
ತಾರೆಗಳು ಕಿರುದೆರೆಗಳುಯ್ಯಲೊಳು ನಲಿಯೆ,
ಜಗದ ಚೆಲ್ವಿನ ಪುರುಳ ಕಂಪಾತ್ಮ ತಣಿಯೆ,
ಗಾನವೆನ್ನೀ ಭುವಿಯುನಾವರಿಪುದಾಗ.

ಶರದ ಮತ್ತು ಶರಚ್ಚಂದ್ರ

ಶರದಳು ಋತುಗಳ
ಅರಸಿತಿ; ಸುಂದರಿ
ಹರಿಸುವಳುಲ್ಲಸವಂ ನಾಡೊಳ್.
ಧರಣಿ ರಮಣಿ ಮಿಗೆ
ಹರುಷದಿ ನಗುವಳು
ಮಿರುಗುವ ಹೊಸ ಹಸುರುಡುಪುಟ್ಟು.

ತೊರೆ ಕಲ್ಲೊಟ್ಟಿಲೊ-
ಳುರುಳುತ ಮೆಲ್ಲನೆ
ಹರಿವುದು ಹರಡುತ ಗೀತವನು;
ಶರದಳು ಗೀತಕೆ
ಸರಸದ ನಗೆಯನು
ನೆರೆಯಿಸುತಿಂಪನು ಬೀರಿಹಳು.

ಶರದದಿ ಪ್ರೇಮದೊ-
ಳರಳುವ ಸುಮಗಳ
ತರಣಿಯರಿವನಾದರಿಸುವುದಂ.
ಸೆರಗ ಬಿಳಿ ಮುಗಿಲ
ಸರಿಸೆ ಶಶಿಕರವು
ಸಿರಿಮೊಗದೋರುವಳ್ ಕಿರುತಾರೆ.

ಇಂದುವು ಶರದದಿ
ಚೆಂದದ ಬಾಲ್ಯವ
ಪೊಂದುತೆ ನೀಲದೊಳಾಡುವನು;

ಮುಂದೆ ಬಿಳಿಮುಗಿಲ
ಮಂದೆ ಓಡಿಬರೆ
ಹಿಂದೆ ಅವಿತು ತಾನೋಡುವನು.

ಉಡುಗಣ ಮಧ್ಯದೊ-
ಳೊಡೆಯನವೊಲು ಶಶಿ
ನಡೆಯನು ಶರದದಿ ಬಾನಿನೊಳು;
ಅಡಿಗಡಿಗುಕ್ಕುವ
ಬೆಡಗಿನ ಠೀವಿಯು
ಉಡುರಾಜಗೆ ಮಧುಮಾಸದೊಳು.

ಕರಿಮುಗಿಲಿನ ತೆರೆ-
ಮರೆಯನು ಸೇರನು
ಶರದದಿ ತಾರೆಯನೊಲಿಸೆ ಶಶಿ;
ತರುಣಿಯರಂದಕೆ
ಮರುಳಾಗುತ ತಾ
ಮರೆವುದು ನಮ್ಮನು ವರ್ಷದೊಳು.

ಮುದವನು ಬೀರದೆ
ಪೊದಕುಳಿಗೊಳ್ಳನು
ಮುದುಕನವೊಲು ಶಶಿ ಶರದದೊಳು;
ಮೋದವು ಚೆದರಿದ
ಓದುಗನಂದದಿ
ಖೇದವ ತಳೆವುದು ಶಿಶಿರದೊಳು.

ಬಾಲನು ಶರದದಿ ;
ನೀಲದಿ ಸೇರುತ
ಬಳುಕುವ ಹೊಳಪಿನ ತಾರೆಗಳ
ಲೀಲೆಯು ಕಣ್ಮು-
ಚ್ಚಾಲೆಯನಾಡುತ
ನಲಿವನು, ನಗುಮೊಗ ತೋರುವನು.

ಶರದದಿ ಬಿಳಿಮುಗಿ-
ಲೆರಚಿರಲಾಗಸ
ಮೆರೆವುದು ಹಾಲ್ಗಡಲಂದದೊಳು ;
ತೆರೆಮೇಲ್ಚಿಮ್ಮುತ
ಬರುತಿರೆ ಚಂದ್ರಮ-
ನರಿವೆನು ಕಡಲೊಳು ಪುಟ್ಟಿದುದ.

ಶರದಳು ಋತುಗಳ
ಅರಸಿತಿ, ಅದರಿಂ
ಬೀರುವಳಾನಂದವ ಜಗಕೆ ;
ತೊರೆ ಬನ ಹಕ್ಕಿಯು
ಹರುಷವ ನಾಡೊಳು
ಮಾರುತ ತೂರುವನುಲ್ಲಸದಿ.

ಇಂದೇನು ಬಾನಿನೊಳಗತುಲಲಾವಣ್ಯ

ಇಂದೇನು ಬಾನಿನೊಳಗತುಲಲಾವಣ್ಯ!
ಇಂದು ಬಿಳಿಮೋಡಗಳ ನಿರುಪಮದ ಬೆಡಗು!
ಇಂದು ತಿಳಿಬಣ್ಣಗಳ ಜೋಡಣೆಯ ಸೊಬಗು!
ಇಂದೇನು ಪಡುವಲೊಳು ಸಂತಸದ ಹರಿವು!—

ಎಂದು ನಾ ಕಣಿವೆಯೊಳು ತೊರೆಯ ಬಳಿ ಸಿಂದು,
ಸಂದಣಿಸಿದಾನಂದ ವೈವುರೆಸೆ ಕಂಡು,
ಕುಂದುಕೊರತೆಯ ಕಾಣದಾ ಲೋಕಕೇರಿ
ಹಿಂದಿರುಗೆ—ಸಂಜೆಯಾ ಸೊಬಗೆಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಿ?

ಇನನೊಲುಮೆ ಹರಿದಾಟ ಬಾನಿನೊಳಗೆಲ್ಲಿ?
ಘನರನ್ನ ಪೊನ್ನುಡಿಗೆ ಮೋಡಗಳದೆಲ್ಲಿ?
ಬನದೆಲರೊಳೊಲವೂಡಿದಾ ಗಾನವೆಲ್ಲಿ?
ಮನದುಬ್ಬೆ ನೀಲದೊಳು ನಲಿನಲಿದುದೆಲ್ಲಿ?

ಮೇರೆಯರಿಯದೆ ಕಪ್ಪ ಕಾರುತಿದೆ ಬಾನು!
ದೂರ ಗುಡ್ಡದ ಹಿಂದೆ ಜಾರುತಿದೆ ರಂಗು!
ಗಿರಿಗೆ ಸಂಜೆಯ ತಡೆವ ಬಲುಮೆಯಿರದೇನು?
ತೊರೆಯ ಗೀತಕೆ ಸೋಲುತವಳುಳಿಯಳೇನು?—

ಈ ತೆರದಿ ಚಿಂತಿಸುತ ತೊರೆಗಿಳಿದು ನಾನು
ಯಾತನೆಯ ಕಳೆಯಲ್ಕೆ ದೇವನನು ನಮಿಸೆ,
ವಾತನಲುಗಿಸಿ ಕುಣಿಸಿದಾ ತೆರೆಯ ಮೇಲೆ
ಆತನಂತೆಯೆ ನಲಿವ ಚಂದ್ರಮನ ಕಂಡೆ.

ತಾರೆಗಳು ನೆರೆದಿಹವು ಬಾನ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು !
ಕ್ಷೀರಪಥವಾಗಸಕೆ ಮೇಖಲೆವೊಲಿಹುದು !
ಕಿರುನಗೆಯ ಮನಸೆಳೆವ ಬಾಲಶಶಿ ಕುಜರು
ಕೊರಳಪ್ಪಿ ನಗೆ ಬೆಳಗಿ ಸರಿಯುತಿಹರಲ್ಲಿ !

ನೀಲದೊಳು ಸೊಗಯಿಸಿದ ನಿರುಪಮದ ಚೆಲುವ,
ಅಲಿಗಳ ಹಬ್ಬವನು, ನುಂಗಿದೀ ಕಪ್ಪು
ಬೆಳಗುವೀ ಜ್ಯೋತಿಗಳ ಪೆತ್ತಿರುವುದೇನು ?
ಅಳತೆಮೀರಿದ ಶಾಂತಿಸುಖದುಣ್ಮಿದೇನು !—

ಎಂದು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡೆ ಜ್ಯೋತಿಗಳ ಕಂಡು ;
ಅಂದು ಹೊಮ್ಮಿದ ದಿವ್ಯಶಾಂತಿಯನು ಉಂಡು,
ದಂದುಗದ ಸಂದಣಿಯನೆಣೆಸಿದೆನು ಅಂದು :
ಮುಂದೊಗೆವ ಶಾಂತಿ ಸುಖಗಳ ತಾಯಿಯೆಂದು.

ಬಾನ್ ತಿಳಿದಿತ್ತು

ಬಾನ್ ತಿಳಿದಿತ್ತು.—ಬಿಳಿಮುಗಿಲೋಳಿಯು
ಕೇಳಿಯ ದೋಣಿಯ ಹೋಲಿತ್ತು.
ಸರಸಿಗಳೆದೆಯೊಳು, ಬಯಲೊಳು, ಮಲೆಮೇಲ್
ಬೆಚ್ಚನೆ ಕಿರುಬಿಸಿಲೊರಗಿತ್ತು.
ಹಸುರೊಳು ಹಿಮಮಣಿ ರತ್ನಜ್ಯೋತಿಗ-
ಳಂಬನು ದೆಸೆದೆಸೆಗೆಸೆದಿತ್ತು.
—ಶರದದ ಹಗಲೊಳು ಚೆಲುವಿತ್ತು,
ಬಿಡುವಿತ್ತು,
ಕಳೆಯಿತ್ತು.

ಎಲೆ ಮೇಲುರುಳುತ ಮುತ್ತಿನ ಕಂಠಿಯ
ಕಮಲಕೆ ಕಿರುದೆರೆ ಹಾಕಿತ್ತು.
ತಣ್ಣನೆ ಸುಣ್ಣನೆ ನುಸುಳುತ ಗಾಳಿಯು
ಬಳ್ಳಿಗೆ ಕಚಕುಳಿಯಿಡುತಿತ್ತು.
ಪೊದರೊಳು, ಮೆಳೆಯೊಳು, ಕ್ರೀಡಾವನದೊಳು
ಹಕ್ಕಿಯು ಹಾಡನು ಹರಡಿತ್ತು.
—ಶರದದ ಹಗಲೊಳು ಒಲವಿತ್ತು,
ಗೆಲವಿತ್ತು,
ನಲವಿತ್ತು.

ಆದೊಡೆ, ಪೂರ್ಣತೆಯುರಸುತ ದುಂಬಿಯ
ತೆರದೊಳಗೆನ್ನಯ ಒಲವಿತ್ತು.

ಚಿಂತೆಯ ಕಾಮುರ್ಗಿಲಿರುಳೊಳಗೆನ್ನೆದೆ
ಬೆಳಕನು ಕಾಣಲು ತವಿಸಿತ್ತು.
ಕನಸಿನ ನನಸಿನ ಅಂತರವಳಿಯುತ
ಬಾಳಿನೊಳುಲ್ಲಸ ಕುಗ್ಗಿತ್ತು,
ಬಲು ಕುಗ್ಗಿತ್ತು.

ಶರದದ ಗೆಲವಿನ ಹಗಲೊಳಗಿದ್ದಿತು
ನಾಕದ ಸಲವಿನ ಸಂದೇಶ.
ಅಚ್ಚರಿ! ಬಾಳಿನ ಕುಗ್ಗನು ಹೆಚ್ಚಿಸು-
ತಿಹುದೀ ನಲ್ಮೆಯ ಸಂದೇಶ!

ಯದುಗಿರಿ

(ಒಂದು ಹಾಡು)

ರವಿ ಮುಳುಗಲು, ಹೊನ್ನೀಲಿಯ
ಸಂಜೆಯು ಹೊಗರ್ ತೋರೆ,
ಸುಖಸ್ಪರ್ಶದ ಗಿರಿಮಾರುತ
ಉಲ್ಲಸವನು ಬೀರೆ,
ಖಗಸಂಕುಲ ಹಾರುತ್ತಿರೆ
ಕರಿಮೋಡದ ತೆರದಿ,
ಚೆಲುವುಕ್ಕಿದೆ, ಮುದ ಮೂಡಿದೆ
ಯಾದವಗಿರಿ ನಭದಿ.

ಬಾನ್ ಸರಸಿಯೊಳುಡುಗೊಂಚಲ
ಬಿಳಿನೈದಿಲೆ ಮಾಲೆ,
ಶಶಿಯಂಚೆಯು ಮಲರಡವಿಯೊ-
ಳೀಜಾಡುವ ಲೀಲೆ,
ಕಲ್ ತೊಟ್ಟಿಲ ತೊರೆ ಹಾಡುವ
ಮೃದುಮಂಜುಳ ಗಾನ;
ನೋಡಾಲಿಸು, ಕೋಡಿವರಿಯೆ
ಹೃದಯದ ಸುಮ್ಮಾನ.

ಋಷಿಮಂಡಲ ಮೃಗಶಿರಗಳು
ಗುಡಿಗೋಪುರ ಮುಟ್ಟಿ,
ನರಸಿಂಹನ ಶಿರಮುಕುಟಕೆ
ಮಣಿಹಾರವ ಕಟ್ಟಿ,

ತವೊಲುಮೆಯ ಕಾಣಿಕೆಯನು
      ಸಲಿಸುತ್ತಿವೆ ನುತಿಸಿ,
ಗುಡಿಕಳಸವ ಶಶಿಯಡರಲು
      ಹರಜೂಟವ ಸ್ಮರಿಸಿ.

ಅದೊ, ದೂರದಿ ಗಿರಿಪಂಕ್ತಿಯು
      ಸಾಗರದಲೆಯಂತೆ
ಕಾಣುತ್ತಿದೆ ಮಬ್ಬೆಳಕೊಳು
      ಸ್ಥಿರತೆಯ ಕಳೆದಂತೆ.
ಬಾನ್ ಭೂಮಿಯನೊಂದುಮಾಡುವ
      ಶಿಶು ಚಂದ್ರನ ಕಾಂತಿ,
ನಿಶ್ಶಬ್ದತೆ,–ಮತಿಗೀವುವು
      ಭೂವಿಲಯದ ಭ್ರಾಂತಿ.

ಏನ್ ಶಾಂತಿಯು, ಸೌಂದರ್ಯವು
      ಯಾದವಗಿರಿ ನಭದಿ!
ಏನ್ ಮೌನವು, ನೀರವತೆಯು
      ಮಲೆತುದಿ ದೇಗುಲದಿ!
—ಈ ಶಾಂತಿಯೊಳಾಲಿಸದೋ,
      ಉಡುಲೋಕದ ಗಾನ:
ಸಮಶ್ರುತಿಲಯ ಹೊಂದಿರುವೀ
      ತನುಮುಚ್ಚಿಹ ಗಾನ!

———

ಹೂಗಳೇತಕೆ

೧

“ ಬಲಿತ ಬಿಸಿಲೊ-
ಳಳಲಿ, ಮಗುವೆ,
ಹೂವನೇತಕಾಯುವೆ?
ಅರಿವೆ ತುಂಬಿ
ಸುರಿಯುವಷ್ಟು
ಹೂಗಳಾವ ಆಟಕೆ?

“ ಬವಣೆಗೊಂಡು
ಬೆವರು ಹನಿತು-
ದಣಿಕೆಮಾಡದಲೆಯುವೆ.
ಸುಡುವ ಕಲ್ಗ-
ಳೆಡೆಯನೆಣಿಸೆ.
ಹಸುಳೆ, ಹೂಗಳೇತಕೆ?”

ಎನಲು, ಮಗುವು—
ಇಣಿಕೆ ನಗೆಯು—
ಹೊಳೆವ ಕಣ್ಣ ತೋರಿತು.
“ ಮಲೆಯನೇರಿ
ಕುಳಿತ ಸಿಂಗ-
ಗೀಯೆ ಹೂಗಳೆ”ಂದಿತು.

೨

"ಗಿರಿಯನೇರು-
ತರಸಿದಲರ,
ಹಸುಳೆ, ಏತಕೆರಚುವೆ?
ದೇವನಡಿಯೊ-
ಳವನು ಇಡದೆ
ಸುಮ್ಮನೇಕೆ ಬಿಸುಡುವೆ?

"ಮಲೆಯ ಸಿಂಗ
ಚೆಲುವನಲ್ಲ-
ವೆಂದು ಮನಕೆ ಹೊಳೆಯಿತೆ?
ಹಸುಳೆ, ಹೀಗೆ
ಕುಸುಮಗಳನು
ಹೊರಗದೇಕೆ ಚೆಲ್ಲುವೆ?"

ಮಗುವು ಕೇಳಿ
ಬಿಗಿದ ಹುಬ್ಬ
ಕಣ್ಣ ಚೆಲುವ ತೋರಿತು.—
"ಮಲೆಯ ಸಿಂಗ
ಚೆಲುವನಲ್ಲ,
ಅವನ ಕಂಡರಾಗದು."

"ಹಸುಳೆ, ಏಕೆ?"
"ಬಿಸಿಲೊಳೊಣಗು-
ತವಸಿಗೆಂದಿವಾಯ್ದೆನು.

ಗುಡಿಯೊಳಾತ-
ನೆಡೆಯ ಸೇರಿ,
ಕಸಿವನೆಂದು ಕಾದೆನು.

"ಸೆಳೆದು ಮುಡುಪಿ-
ನಲರನೇತ-
ಕವನೆ ಮುಡಿಯಲಿಲ್ಲವು?
ಅಲರನದಕೆ
ನೆಲದೊಳೊಗೆವೆ.
ಮಲೆಯ ಸಿಂಗಗೀಯೆನು."

*   *   *

ಕಿರಿಯ ನುಲಿದ
ಸರಳ ನುಡಿಯೊ-
ಳೊಲುಮೆ ಪುರುಳ ಕಂಡೆನು.
ಗುಡಿಯೊಳಲರ
ಕೊಡದೆ ಮರೆಸಿ
ಸಿಂತ ಭಾವವರಿತೆನು.

ನುಡಿಗೆ ನಾಚಿ
ಒಡಲೊಳವಿತು
ಕುದಿವ ಬಯಕೆ, ಗುಟ್ಟನು,
ಎದೆಯ ಹೊಕ್ಕು
ಕಸಿವ ಕ್ಷಣವ-
ನೊಲುಮೆ ಕಾದು ಕೊರಗುವಳ್.

———

ಆನಂದನ ‘ ಗೆಜ್ಜಸ್ರ ’

ಹೊನ್ನುಡೆಯ ತಿರೆಯುಡಲು, ಪಡುಗಡಲ ಮೇಲೆ
ಅರೆಮುಳುಗಿ ಕಿತ್ತಿಳೆಯ ತೊಳೆಯು ರವಿ ಹೋಲೆ;
ಅಪವಾದ ಭೀತಿಯೊಳು ಭೃಗು ಮೌನತಾಳಿ
ಬೆಸಕ ಚೌತಿಯ ಶಶಿಯು ಸನಿಯದೊಳು ತೇಲಿ,
ಬಿಂಕದೊಳಗಿರುತಿರಲು ; ಬಾಲಶಶಿ ಮನದಿ
ನಕ್ಕ ನಗೆಯುಕ್ಕಿಬರೆ, ಕೌತುಕದ ಭರದಿ
ಬಿಂಕವನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ ಶುಕ್ರನಿಂತೆಂದಂ:
“ ಚಂದ್ರಮನೆ, ನಗೆಯೇಕೆ? ನೆನೆದೆಯಾ ಹಿಂದಂ?”

ಎನಲು ಶಿಶುಶಶಿ ನುಡಿದನೀತೆರದಿ ಸಖಿಗೆ:
“ ಹಿಂದ ನೆನೆಯುತ ನಗೆನು ; ಮಗು ನುಡಿದ ನುಡಿಗೆ
ಮನಸೋತು ನಗುತಿರುವೆ ಹರುಷದೊಳು ಹೊರಳಿ.—
ಕಡುಚೆಲುವನೆಂದೆನ್ನ ಕವಿಜನವು ಹೊಗಳಿ
ಬಣ್ಣನೆಯ ಜಾಲದೊಳು ತಿರೆಗೆಳೆವರೆನ್ನ :
ಲಲನೆಯರ ಮೊಗ ನಾನು, ನಗೆ ನನ್ನ ಜೊನ್ನ ;
ಕುಂಕುಮದ ಹಣೆಬೊಟ್ಟು ; ಬಿಳಿಮೊಲ್ಲೆದಂಡೆ;
ಉಪವನದ ನೈದಿಲೆಯು ; ನವನೀತದುಂಡೆ;
ಸಂಜೆಯಾ ಕನ್ನಡಿಯು ; ಮಾಂತ್ರಿಕನ ಚೆಂಡು ;
ಸರಸಿಯೊಳಗಿನ ಹಂಸ ; ಹೊಸ ಬೆಳ್ಳಿಗುಂಡು.
ಎಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವುದೊ ಚೆಲ್ವಿಕೆಯ ಬೀಡು,
ಅಲ್ಲಿಗೆಳೆವರು ನನ್ನ—ಬೇಡೆನ್ನ ಪಾಡು.
ಇಂದು ಕವಿಗಳ ಹೋಲ್ಕೆ ಅಳಿದವರ ಸೊತ್ತು ;
ಹೊಸದಿರದ ಬಣ್ಣನೆಗೆ ನೊಂದು ಬೇಸತ್ತು

ಅಲೆದೆನ್ನೈ ಅರಸುತ್ತ ಹೊಸದು ಸಾಮ್ಯವನು.—
ಪುಸ್ತಕದ ಚಿತ್ರದಲಿ ನನ್ನ ರೂಪವನು
ಆನಂದ ಹೋಲಿಸಲು 'ಗೆಜ್ಜಸ್ರ'ಕಿಂದು,
ನವಿರೆದ್ದು ನಲವುಕ್ಕಿ ಅಳಿದುದೈ ಕುಂದು."

ಗೆಜ್ಜಸ್ರ - ದೇವರ ಶಿಲ್ಪಿಗ - ಬರೀ ದೇಹ
ಅಲ್ಲ - ದೇವರ ಸೌಂದರ್ಯದ ಅಂಶ ದೇಹ
ದೇಹದಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸುಂದರವಾದುದಲ್ಲ.
ಇದು ಪ್ರತಿಭಾ ದರ್ಶನ.

ಹೆಣ್ಣೊಬ್ಬಳ ಕಣಸು

ದೊರೆಯು ನೋಡಲು ನೆರೆದ ಮಂದಿಯ
ಮಧ್ಯದೊಳಗೆ ಕಂಡೆನಾ ದಿನ,
ಎಂದೊ ಕನಸೊಳು ಕಂಡ ಧ್ಯೇಯದ
ಚೆಲುವಿನೊಂದು ಹೆಣ್ಣಸು.

ಏನು ಸಿಂಗರ, ಏನು ರೂಪು,
ಏನು ನಿಲುವಿನ ಭಂಗಿ, ಬೆಡಗು,
ಏನು ಕಂಗಳ ಚೆಲುವು, ಹೊಳಪು!
ನಿಜದ ಹೆಣ್ಣೋ, ಸ್ವಪ್ನವೋ!

ಹಿಂದೆ ಕಂಡಿರಲಿಲ್ಲವವಳನು,
ಮುಂದೆ ಕಾಣುವ ಬಯಕೆ ಬಯಲು;
ಅವಳು ನನ್ನವಳಾಗಲೆನಲೂ
ತೀರ ಚೆಲುವೆಯು ತರುಣಿಯು.

ಆದರೇತಕೊ ನಟ್ಟುಹೋದುವು
ಅವಳ ಮೊಗದೊಳು ಕಂಗಳೆರಡೂ.
ಅವಳದೊಂದೇ ನಗೆಗೆ ಜಗವನೆ
ಬೆಲೆಯು ಕಟ್ಟಿದೆನಾಗಲೆ.

ಒಲುಮೆಯೆನ್ನಲೆ?—ಬಾಳ ಬೆರಸುವ
ಬಯಕೆಯೆದೆಯೊಳು ತುಡಿಯಲಿಲ್ಲವು.
ಮೋಹವೆನ್ನಲೆ?—ನಗೆಯು, ನೋಟವು
ಸುಳಿಸಲಿಲ್ಲವು ಮಿಂಚನು.

ಹಣತೆ

ಬರಿಯ ಕೌತುಕವಾಗದಾಗದು—
ಅಂದು ಏನೋ ಕಲಕಿತೆದೆಯ.
ನನ್ನ ಬಾಳಿನ ಮಬ್ಬಿನೊಳಗೆ
ನುಸುಳಿತೊಂದು ಬಯಕೆಯು—

ಬಿರಿದ ಹೂವಿಗೆ ಸೋತುಹೋದರು
ಕೊಯ್ಯದದನೇ ನೋಡುವಾಸೆಯು,
ಚೆಲುವೆ ನನ್ನವಳೆಂದು ಬಯಸದೆ
ಚಿರವು ನೋಡುವ ಬಯಕೆಯು.

*　　*　　*

ಮೊಗವು ಮರೆಸಿತು, ಆದರವಳಾ
ಮೂರ್ತಿ ನಿಂತಿತು ನೆನಪಿನೊಳಗೆ.
ಅಂಥ ಬಿಂಬವ ಧರಿಸಿದೆದೆಗೆ
ಹೀನರಾಗವು ಸುಳಿವುದೆ?

ಬಯಕೆ – ಕೊಡಿಗೆ

೧

ಚಪಲೆ ಬಯಕೆ ಕೊಡಿಗೆಗೊಂದು
ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿ ಕಾಯುವಂದು,
ಕೊಡಿಗೆ ತಡವ ಮಾಡಿ ಬಂದು
ಬಯಕೆಯುಳಿವ ಕಂಡು ನೊಂದು
ಕಣ್ಣ ನೀರಿನೊಳಗೆ ಮಿಂದು
ಚರಮಕ್ರಿಯೆಯ ಸಲಿಪಳು.

೨

ರಮಣನೊಲವನಂದೆ ಬಯಸಿ
ಅವನ ಸೊಗಕೆ ಚೆಲುವ ಸವೆಸಿ
ಸಾಧ್ವಿ, ಆಸೆ ಸಲದೆ ನಶಿಸಿ
ಮರಣ ಶಯನವೇರಿಹಳ್.

ತರುಣಿ ಉಳಿಯುವಾಸೆ ಇಲ್ಲ;
ಶಯನತಲದೊಳವಳ ನಲ್ಲ
ಇಂದು ಒಲುಮೆಯುಳಿಯಬಲ್ಲ!
ಅರಕೆ ತುಂಬೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ;
ಇಂದು ಶೂನ್ಯ ನೋಡಬಲ್ಲ!
ಇಗೋ ಅವನ ಭಾಗ್ಯವೆಲ್ಲ
ಕಣ್ಣ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿ
ತೇಲಿ ಪೋಪುದು!

೩

ಪ್ರಣಯುವರಸುತೊಂದು ದುಂಬಿ
ಮೊಲ್ಲೆಮೊಗ್ಗನೊಂದ ನಂಬಿ
ತೋಟದೊಳಗೆ ಮೊರೆಯು ತುಂಬಿ
ಯುಗಗಳೆಣಿಸಿ ಹಗಲ ಕಳೆದು,
ಮೊಗ್ಗು ಬಿರಿಯದಿರಲು ಹಳಿದು
-ತನ್ನ ಬಾಳ, ಹಾರಿತ್ತೈ.

ಅಂದು ಮಧುವು ಸೊಗವ ತೂರೆ,
ಮೊಗ್ಗು ಬಿರಿದು ಚೆಲುವ ತೋರೆ,
ಒಲುಮೆಹುಟ್ಟ ಕಂಪು ಸಾರೆ,
ಕೇಳ್ವರಿಲ್ಲ, ಕೊಳ್ವರಿಲ್ಲ,
ಮುದುರಿ ಬಾಡಿ ದಳಗಳೆಲ್ಲ
ತಿರೆಗೆ ಬಿದ್ದುವೈ!

೪

ಕಿಟ್ಟು ಕೂಸು. ಎಷ್ಟು ಆಸೆ
ಮಿಣುಕು ಹುಳುವು ಮಿನುಗಿ ಚಲಿಸೆ!
'ಕಿಟ್ಟು, ನೋಡೊ—ಅದೊ ತಮಾಷೆ!'
ಎಂದನಣ್ಣ ಅಳುವ ನಿಲಿಸೆ.
ಹಸುಳೆ ಮಿಣುಕು ಹುಳುವ ಬೇಡಿ
ಆಸೆಸಲಿಸಲೆಂದು ಕಾಡಿ
ಅತ್ತು ಸೊರಗಿ ಹೋಯಿತಣ್ಣ.
ಆಗ ಹುಳುವ ಹಿಡಿಯುಸಣ್ಣ;
ಮಿನುಗಿ ಮಾಯವಾಯಿತೈ.

ಹಣತೆ

ಸಂಜೆ ಜಾರಿ, ಇರುಳು ತೋರೆ,
ಚಂದ್ರ ಮುಗಿಲ ತೆರೆಯ ಸೇರೆ,
ಹೆಪ್ಪುಮೋಡ ಕಪ್ಪುಕಾರೆ,
ಕೂಸಿನಣ್ಣ ಕಣಿವೆಯೇರಿ
ತವಕದೊಡನೆ ನಡೆಯುತಿದ್ದ.
ಪಟ್ಟಪೊದರ ನಡುವೆ ಎದ್ದ
ಮಿಣುಕುಹುಳುವ ಕಂಡು ಹಿಗ್ಗಿ
ಮುಳ್ಳುಮೆಳೆಯ ಮೇಲೆ ನುಗ್ಗಿ,
'ಕಾಲ ಹೂಳೆ ಕೆಸರು, ರಕುತ
ಮೈಯ ತೊಯ್ಯಲೇನು' ಎನುತ
ಅಳಲ ಜರೆದು, ಹುಳುವ ಹಿಡಿದು
ಕಣಿವೆಯೇರಿ ನಡೆದ ನಲಿದು.
ಏನು ಗೆಲವು ಅಣ್ಣಗಂದು,
ಕೂಸಿನಾಸೆ ಸಲಿಪೆನೆಂದು!
ಆಡೊಡದನು ಮುಳಿಸದೊಂದು
ನಗೆಯನಳಿಸಿ ಮುಸುಕಿತಂದು.

'ಕಿಟ್ಟು, ಇದಿಗೊ, ಮಿಂಚುಹುಳುವು!
ಕೈಯ ನೀಡೊ, ಕೊಳ್ಳೊ, ಹುಳುವು!'
ಅವನ ದೈನ್ಯವದರ ಮುನಿಸ
ಸಿಳುಹದಹಹ! ಅದರ ಹರುಷ
ಮುರಳದಯ್ಯೊ!–ಅಣ್ಣ ಸುಯ್ದು
ಹೊರಗೆ ಬಿಸುಟ ಹುಳುವ ಜೈದು.
ಜೊನ್ನದೊಳಗೆ ಅದರ ಮಿನುಗು
ಲಯಿಸಿಹೋಯಿತು.

೫

ಕೊಡಿಗೆಯೊಂದ ಬಯಸಿ ಬಂದು
ಚಪಲೆ ಬಯಕೆ ಕುದಿಯುವಂದು,
ಕೊಡಿಗೆ ತಡವ ಮಾಡಿ ಬಂದು
ಬಯಕೆ ಬೂದಿ ಕಂಡು ನೊಂದು
ಕಣ್ಣ ನೀರಿನೊಳಗೆ ಮಿಂದು
ಚರಮಕ್ರಿಯೆಯ ಸಲಿಪಳೈ.

ಒಲುಮೆಯ ಬಳುವಳಿ

ಎನ್ನ ಬಾಳಿನೊಳಿತ್ತು ಚೆಲ್ವಿಕೆ,
ಬನ್ನಗಳು, ನಿಡು ಸುಯ್ಯಲು,
ಗೆಲವು, ಗಾನವು, ಶಾಂತಿ, ಕ್ರಾಂತಿಯು,
ಒಲುಮೆ ನುಸುಳುವ ಮುಂಚೆಯೂ.

ಒಲುಮೆ ಸುಳಿಯಿತು, ಹಿಂದನಳಿಸಿತು,
ಬಾಳಿಗೊಯ್ದಿತು ಮಿಂಚನು—
ಹೊಸಬ ರವಿಯನು, ಶಶಿಯ, ಚುಕ್ಕಿಯ,
ಹೊಸದು ಕಂಪನು, ಗೀತವ.

ಬಾಳ ಗದ್ದುಗೆ ಮೇಲೆ ನಿಲಿಸಿದೆ
ಬಾಳನಾಳಲು ಚೆಲುವೆಯ.
"ಒಲುಮೆಯಾಳಲು, ಚೆಲುವೆಯಾಳಲು
ಅಳಲಿಗಿರವೆ?" ಎಂದೆನು.

ರಾಣಿ ತಂದಳು—ದಿಟವು—ಬಾಳಿಗೆ
ಬೀಣೆ ನುಡಿಯುವ ನನಸನು.
ಯಾರು ಕಾಣ್ಬರು ಅವಳೆ ತಂದಿಹ
ದಾರುಣದ ಹೊಸ ಸುಯ್ಯಲ?

—ಗೆ

ಎನ್ನೆದೆ ಕತ್ತಲೆಗಂಜುತ, ನಲ್ಲೆ,
    ಬೆಳಕನು ನೀ ತಂದೆ.
ಸೊಡರಿನ ಹೊಗರಿಗೆ ನಾಚಿತು ತಾರೆ;
    "ಇನ್ನಿರುಳೆ!" ಎಂದೆ.
ನೀ ಮೃದುಹಾಸವ ಬೀರಲು, ನೋಟವು
    ಸ್ನೇಹವ ಸೂಸುತಿರೆ;
ನಿನ್ನುಸಿರುಪವನದೆಲರಿನ ಕಂಪನು,
    ತಂಪನು ಜರೆಯುತಿರೆ;
ಕೆನ್ನೆಯೊಳರಳಲು ರೋಜವು, ತುಟಿಯೊಳು
    ಪ್ರಣಯವು ತೋರಿಬರೆ;
ನನ್ನೀ ದೀವಿಗೆ ಸ್ತಿಮಿತದೊಳುರಿವುದು
    ಹೊಸ ಹೊಗರೊಳು, ನೀರೆ.

ಆದೊಡೆ, ಪ್ರಿಯೆ, ನೀ ಭ್ರುಕುಟಿಯ ರಚಿಸಲು,
    ಮೌನದಿ ತುಟಿ ಬಿಗಿಯೆ;
ಚಿಂತೆಯ ಜವನಿಕೆ ನಗೆಯನು ಮರೆಸಲು,
    ಕಣ್ಗಳು ನೀರ್ಗರೆಯೆ;
ಕೋಪದ ವೇಗಕೊ, ಅಳಲಿನ ಭಾರಕೊ,
    ಬೆಚ್ಚನೆ ನಿಡುಸುಯ್ಯೆ;
ಸೊಡರಲೆವುದು, ಹೃದಯವ ದಹಿಪುದು,—ಇದ-
    ನಚ್ಚರಿ, ನೀಸರಿಯೆ!

ಒಲುಮೆವೆಣ್ಣು

೧

ಎದೆಯ ಹೊಸಿಲಿನೆಡೆಯೊಳಿಂತು
    ನಿಲುವ ಪೆಣ್ಣಿದಾರೈ?
'ಕದವ ತೆರೆಯೊ' ಎನದೆ ಮೌನ-
    ದಿಂದ ನಿಲುವಳಾರೈ?

ನೀಲದಾಳ ಕಣ್ಣಿನಾಳ,
    ಬಾಳಿಸಲಗು ನೋಟವೈ.
ಬಾಳನೆಲ್ಲನೊಂದೆ ಕ್ಷಣದಿ
    ಬಿಚ್ಚಿಬಿಡುವ ದಿಟ್ಟಿಯೈ.

ಸುರುಳಿಸುತ್ತಿ ಕುಣಿವ ಕುರುಳು,
    ಸುಳಿಯು ಗಲ್ಲ ಚೆಂದವೈ.
ಇರುಳಿನಂತೆ ಕಬರಿ, ಬಳ್ಳಿ-
    ಯಂತೆ ನಿಲುವ ಭಂಗಿಯೈ.

ರೋಜದಂತೆ ಕೆನ್ನೆ, ರೋಜ-
    ದೆಸಳಿನಂತೆ ತುಟಿಗಳೈ.
ರೋಜದಂತೆ ನಗುವ ಬಾಯಿ,
    ಕಂಪಿನಂತೆ ಲಜ್ಜೆಯೈ.

ಮುಡಿಲೊಳಾವುದನ್ನೊ ಮರೆಸಿ
    ನಾಚಿ ಮುಗುದೆ ನಿಲುವಳೈ.
ಬೆಡಗಿ ಯಾರು? ಎದೆಯ ಹೊಸಿಲೊ-
    ಳೀಕೆಗಾವ ಕಜ್ಜವೈ?

೨

ಬೆದರಿ ನಾಚಿ ಬಯಕೆಯದುವಿ
ನಿಂತ ಚೆಲುವೆ ಒಲುಮೆಯೈ.
ಎದೆಯ ಒಳಿಯೊಳಂದೆ ನಿಂತ-
'ಳಿದೆಯ ತೆರೆಯೊ' ಎನ್ನಳೈ.

ನೂರು ವರುಷ ಮೌನ ತಾಳಿ
ನಿಲುವಳಿಂತು ಹೊಸಿಲೆಡೆ.
'ಯಾರು ?' ಎನ್ನದಿರಲು ಕೊರಗಿ,
ನಶಿಸಿ, ನಂದಿಪೋಪಳು.

ಸೆರಗ ಹಿಡಿದು ಕಾಡು, ಕೆಳೆಯ,
ಮರೆಸಿ ತಂದ ಕೊಡಿಗೆಯ
ತರುಣಿ ಕೊಡಳು ಕಾಡದಿರಲು—
ಕೊಡುವ ಬಯಕೆ ಇರಿದರೂ.

ನಲ್ಲನೊಸಗೆಯಿರುಳೊಳೊಲಿಸಿ
ಕಸಿಯದಿರಲು ಮುತ್ತನು,
ನಲ್ಲೆ ತಾನೆ ಕೊಡುವಳೇನು—
ಕೊಡುವ ಬಯಕೆ ಇರಿದರೂ ?

ಅಂದು ಕೃಷ್ಣನೆರೆವ ಮುನ್ನ —
ಕೊಟ್ಟನೇ ಕುಚೇಲನು
ಚಿಂದಿಯೊಳಗೆ ತಂದ ~~ಪುರಿಯ~~—
ಕೊಡುವ ಬಯಕೆ ಇರಿದರೂ ?

ಹಣತೆ

ಒಲುಮೆವೆಣ್ಣೆ ಕಾಡಿ ಕಸಿವ
ಮುನ್ನ ಕೊಡಳು ಕೊಡಿಗೆಯು:
ಬೆಳಕದೊಂದನೊಯ್ದು ಬಾಳ
ಹೊಸದು ಮಾಳ್ಪ ಕೊಡಿಗೆಯು.

ಎದೆಯ ಹೊಸಿಲ ಬಳಿಯೊಳೆಂದು
ನಿಲುವ ಪೆಣ್ಣು ಒಲುಮೆಯೈ
ಕದವ ತೆರೆಯದಿರಲು ಬೇಡ-
ಳಲ್ಲೆ ನಶಿಸಿ ಪೋಪಳೈ!

ಕೊಳದ ತಡಿಯಲ್ಲಿ

೧

ಪಡುವಣ ಕಡಲೊಳು ಹೊಂದೆರೆ ಹೊರಳುತ
ಕರಗಿತು ನೀಲದೊಳು ;
ಉಡುಗಣದೊಡೆಯನ ಚೆಲುವಿಮ್ಮಡಿಸಿತು
ಸಂಜೆಯ ಸೊಬಗಿನೊಳು.

ಇನಿಯಳನೊಲಿಸಲು ಕೋಗಿಲೆ ಕರೆಯುವ
ಹಾಡನು ಚೆಲ್ಲಿತೆಲರ್ ;
ಬಾನಿನ ಚೆಲುವನು ಕದ್ದಲೆವಲೆಗಳ
ನಗೆಯನು ತೂರಿತೆಲರ್.

ಒಲವಿಂದೆನ್ನೆದೆಯದುರಿದ ಸಂಜೆಯ
ಸುಳಿದುವು ನೆನಪುಗಳು :
ಚೆಲುವೆಯ ಕಡೆಗಣ್ನೋಟಗಳೆನ್ನೊಳು
ಸುಳಿಸಿದ ಮಿಂಚುಗಳು ;

ಕೊಳದೊಳು ಕುಳಿತಂದೊಲವೆಮಗುಸುರಿದ
ಬಗೆಬಗೆ ಗುಟ್ಟುಗಳು ;
ಇಳೆಯನು ಸಗ್ಗಕೆ ಮಿಗಿಲೆನಿಪಚ್ಚರಿ-
ಯೊಲವಿನ ರೀತಿಗಳು ;

ಕೈಯನು ಹಿಡಿಯಲು ತಗ್ಗಿತ ಲಜ್ಜೆಯೊ-
ಳರಳಿದ ಸಿರಿಮೊಗವು ;
ಬಾಯೊಳು "ಬಿಡು, ಬಿಡು" ಎಂದರು, ಕಂಗಳು
"ಬೇಡೆ"ನ್ನುವ ಚೆಲುವು.

೨

ಮುದವನು ಸುರಿವೀ ನೆನಪುಗಳೆಡೆಯೊಳು
ಸುಳಿದುವು ನೋವುಗಳು :
ಹೃದಯಕೆ ಬೆಳಕಂದಿತ್ತೊಲವೆನ್ನನು
ದಹಿಸಿದ ನೋವುಗಳು ;

ಒಲುಮೆಯೆ ಕಟ್ಟಿದ ಸೊಗಸಿನ ನಾಡಿಂ-
ದುರುಳಿದ ನೆನಪುಗಳು ;
ಒಲುಮೆಯು ಬೆಸೆದಿರುವೆದೆಗಳನಗಲಿಸೆ
ಮನುಜನ ಯತ್ನಗಳು ;

ಎದೆಯೊಳು ಮೊಗವಿಟ್ಟೆನ್ನೊಳು ಸುರಿಸಿದ
ದೈನ್ಯದ ನೋಟಗಳು ;
ಹೃದಯದ ಯಾತನೆಯುಕ್ಕಲು ಕಣ್ಣೊಳು,
ಉದುರಿದ ಮಾತುಗಳು—

" ನಡೆಯೆನ್ನೊಲವೇ, ನಿನ್ನೊಡಗೂಡುವ
ಸುಖಕೆಡೆಯಲ್ಲಿಳೆಯು.
ಒಡೆಯುವ ಗಿರಿಯೆಡೆ ನದಿಯಂತೊಡೆವೆವು,
ಸ್ಥಿರವಲ್ಲಗಲಿಕೆಯು.

" ತಾರೆಯೊಳದುರುವ ಬೆಳಕಂತೆದೆಯೊಳ-
ಗೆಸೆವುದು ನಿನ್ನೊಲವು ;
ಆರದೆ ಕಂದದೆ ಕಾಲದ ಹರಿವೊಳು,
ಕಳೆಯೇರುವುದೊಲವು.

"ಸೀತಾ, ನಡೆ ನಡೆ,—ಮರೆಯುತಲೆನ್ನನು
ಕಳೆಯಿರವನು ಸುಖದಿ.
ಯಾತನೆಯುರಿಯೊಳು ಕೊಳೆಯುಳಿದೊಲವಿಂ
ಕಡೆಗಪ್ಪುವೆ ದಿವದಿ."

—ಎಂದೀ ನುಡಿಗಳ ಕೇಳಲು, ಚೆಲುವೆಯ
ಮಳೆಗರೆದುದು ಕಣ್ಣು:
ಹಿಂದೆ, ಕರಿಮುಗಿಲ ಕಿರುಮಿಂಚಂದದ
ನಗೆದೋರಿದ ಕಣ್ಣು.

೩

ಅಲೆಮಿಂತೆನ್ನನು ಕನಸಿನ ನಾಡೊಳು
ಎಚ್ಚರಿಸಿತು ದನಿಯು:
ಕೊಳವಗಲಲು ಮನಬಾರದ ನೀರಿನ
ಗುಳು ಗುಳು ಗುಳು ದನಿಯು.

ಕೊಡದೊಳು ನೀರನು ತುಂಬಲು ಬಗ್ಗಿದ
ಕಂಡೆನು ಲಲನೆಯನು—
ದಡದೊಳು ಹೂವಿನ ಭಾರದಿ ಬಳ್ಳಿಯು
ಬಗ್ಗಿರುವಂದವನು.

ತರುಣಿಯ ಕರವನು ಶಶಿ ಅಲೆಯೇರುತ
ಮುತ್ತಿಟ್ಟದುರಿದನು;
ಸೆರಗನು ಚಿಮ್ಮಿಸಿ ಕುರುಳನು ಕುಣಿಸುತ
ಸುಳಿದನು ಮಾರುತನು.

ಇರುಳಿನಿಕಲು ಕಳೆಯೇರಿದ ಜೊನ್ನದೊ-
ಳೆಸೆದುದು ಸಿರಿಮೊಗವು—
ಅರುಣನು ತಲೆದೋರುತ್ತಿರೆ ಕಂದುವ
ತಾರಗೆಯೊಲು ಚೆಲುವು.

ಹರುಷದ ನೋವಿನ ತುಮುಲದಿ ನಡುಗಿತು
ತರುಣಿಯ ಕಾಣುತೆದೆ—
ಸೊರಗಿದ ಸಂಜೆಯ ಸಂಪಗೆಯಂದದ
ಮೊಗದ ಚೆಲುವೆ ಸೀತೆ!

"ಮನದುದ್ವೇಗದ ಹೊರಹೊಮ್ಮ ಮೊಗ;
ದಿಟವಲ್ಲಿದರಿರವು!"
ಎನಿಸಿತು ಸೀತೆಯ ಯಾತನೆ ಮುಸುಕಿದ,
ಚೆಲುವೋಡಿದ ಮೊಗವು.

ಬೆರೆಯಿತು ನೋಟವು ನೋಟದಿ.—ಸೀತೆಯ
ಮಿಂಚುಗುಳದು ಕಣ್ಣು;
ಹರುಷದ ಬೆಳಕಿನ ಆಟವ ತೋರದು
ಚೆಲುವೆಯ ಕುಳಿಗಣ್ಣು.

ಎಲೆಮರೆಯೊಳಗಂದಾಲಿಯ ದೆಸೆದೆಸೆ-
ಗಲೆಸಿ ಹೊಳೆದ ಕಣ್ಣು—
ಬಿಳಿಯ ಗುಲಾಬಿಯೊಳದುರುವ ದುಂಬಿಯ
ನೆನಪ ತರದು ಕಣ್ಣು.

ಪ್ರಾಯದ ಹೊಳಪನು ತೋರದು—ಎನ್ನದೆ
ಚಿಮ್ಮಿತು, ಮುದಸೂಸಿ

ಗಾಯವ ಮಾಯಿಸುತೊಲುಮೆಯ ಹರಿವೊಳು
ಸಂತೈಸಲು ಬಯಸಿ.

"ಮುದವೆರೆಯುರಳಿತು ಕಣ್‌ಮಲರೆ"ಂದೆನು,
"ಕಂದಿತು ಮುದವಾರೆ."
ಚೆದರಿಸೆ ಮನುಜನಿಗೆಷ್ಟದು ಸುಲಭವು
ಚೆಲುವನು, ಒಲವಾರೆ!

ಕ್ಷಣವೊಂದಚ್ಚರಿ ತೋರುತ ಸೀತೆಯು
ಹಿಂದಿರುಗಿತು ಕಣ್ಣು—
ಕ್ಷಣವೆವೆ ಮುಚ್ಚಿತು ಹದುಗಿಡ ನೋವನು
ಹೊರಚೆಲ್ಲುತ ಕಣ್ಣು.

ಕಳೆದಾ ಸಂತಸ, ಇಂದಿನ ಯಾತನೆ—
ನಡುವೆಷ್ಟಂತರವು!
ತುಳುಕಿತು ಕಲ್ಲೆದೆ ಕರಗಿಸುತೆನ್ನಯ
ಕಣ್ಣೀರಿನ ಹರಿವು.

ಹಿಂದೀ ಕೊಳದೊಳಗತ್ತೆವು, ಬೆರೆಯಿತು
ಎದೆನೋವಿನ ನೀರು.
ಇಂದಾದೊಡೆ, ಹಾ! ಎನ್ನೆದೆ ನೆನಸದು
ಸೀತೆಯು ಕಣ್ಣೀರು!

ಯುಗಾದಿಯ ಹಾಡು

೧

ಏಳಿ ರವಿಯು ಮೂಡುವೊಳಗೆ
ಬಾನ ತಳಿರು ಬಾಡುವೊಳಗೆ
ಇಂದು ಮಧುವು ಜನವ, ಜಗವ
ಮುದದಿ ತೇಲಿಸುತ್ತ ಬರುವ!
ಇಂದು ಯು–ಗಾದಿಯು,
ಹೊಸ ವರ್ಷದಾದಿಯು!

೨

ಬೇವು ಚಿಗುರ, ಹೂವ, ಹಣ್ಣ,
ಮಾವುತಳಿರ ತನ್ನಿರಣ್ಣ.
ದಿಟ್ಟ ಕಚ್ಚೆ ಹಾಕಿ, ಶಿಖೆಗೆ
ದವನ ಸುರಗಿ ಸೆಕ್ಕಿರಣ್ಣ.
ಹಹ್ಹೊ! ಯು–ಗಾದಿಯು,
ಹರುಷಕೆಲ್ಲ ಗಾದಿಯು!

೩

ಹಳೆಯದೆಲ್ಲ ಮರೆಯಿರೈ,
ಹೊಸದು ಬಾಳ ತೆರೆಯಿರೈ,
ಕಳೆದ ವರುಷಕಿಂದು ಬಂದೆ
ಕಣ್ಣ ಹನಿಯ ಸಲಿಸಿರೈ.

ಮುಪ್ಪು ಹರೆಯ ಮರೆಯುತ,
ಬೆಪ್ಪು, ಜಾಣ ಬೆರೆಯುತ—
ಲಗ್ಗೆಚೆಂಡು, ಚಿಣ್ಣಿಕೋಲು,
ಏಣಿ ಉಯ್ಯಾಲಾಡಿರೈ.

೪

ಹಬ್ಬದೂಟ ಉಣುವ ಮುನ್ನ
ಬೇವುಬೆಲ್ಲ ಸವಿಯಿರಣ್ಣ:
"ನೂರು ವರುಷ ಬಾಳುವ,
ಸಾವ ದೂರಮಾಡುವ,
ವಜ್ರಕಾಯರಾಗುವ,
ಸಿರಿಯ ಸುಖವ ಕಾಣುವ"
ಎಂದು ಬೆಲ್ಲ ಮುಂದುಮಾಡಿ
ಬೇವು ಬೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಿರಣ್ಣ.

೫

ಹಿರಿಯ ಜನಕೆ ನಮಿಸಿರಯ್ಯ,
ಹರಸಿ "ಸುಖಿಸಿ" ಎಂಬರಯ್ಯ.
ಗಂಟೆನಾದ ಕೇಳಿರೈ,
ಗುಡಿಗೆ ನಡೆವ ಬನ್ನಿರೈ.
ಭಕ್ತಿಗೂಡಿ ನಲವನದುಮಿ,
"ಆಸೆ ಸಲಿಸು, ಭಯವನೊರಸು,
ಇಂಥ ಹಬ್ಬ ನೂರ ಕರೆಸು"
ಎಂದು ಕರವ ಮುಗಿಯಿರೈ.

೬

ಅಹ್ಹ! ಬಲ್ಲೆ ನಿಮ್ಮ ಮನವ:
ಹಳೆಯ ವರುಷದಳಲ ನಲವ-
ನಿಂದು ನೆನೆದುಕೊಳ್ವಿರಯ್ಯ.
ಮುಂದ ನೋಡಿ, ಇರುಳ ಕಂಡು,
ಬೆಳಕನರಸಿ ದುಗುಡಗೊಂಡು,
ಅಳಲಿ, ಬೆದರಿ, ಸುಯ್ವಿರಯ್ಯ.
ಬೆದರಲೇಕೆ?
ಸುಯ್ಯಲೇಕೆ?
ಭುಜವ ತಟ್ಟಿ ನಿಲ್ಲಿರಯ್ಯ.
ನಮ್ಮ ಹಕ್ಕು ಹರುಷವಯ್ಯ.
ಹೋದುದೆಲ್ಲ ಹೋದುದೈ.
ಹೊಸದು ಬಾಳು ನಮ್ಮದೈ.
ಇಂದು ಯುಗಾದಿಯು,
ನಮ್ಮ ಒಸಗೆಯಾದಿಯು!

ಎರಡು ಹಕ್ಕಿ

ಗೂಡಿನೇಕಾಂತದೊಳು ಯೋಚಿಸಿತು ಹಕ್ಕಿ:
"ಹಾಡಿನಿಂಪಿಗೆ ಶಿರವನೊಲೆಯದವರಾರು?
ಕಾಡ ಕತ್ತಲೆ ಕರಗಿ ಪೋಪುದು;
ಮೂಡದೆಸೆಯೊಳು ರಾಗ ವೊಳೆವುದು;
ಬಿರುಸನುಳಿವನು ಚಂಡಮಾರುತ;
ತೊರೆಯು ವೊರೆ ಶ್ರುತಿಯುಪ್ಪುದು."
ಗೂಡಿನೊಳಗೀ ತೆರದಿ ಯೋಚಿಸಿತು ಹಕ್ಕಿ:
"ಹಾಡಿನಿಂಪಿನ ಸೆರೆಗೆ ಸಿಲುಕದವರಾರು?"—
ಹಾಡ ಸೆರೆಯನು ಉಷೆಯು ಬಿಡಿಸಿದ,
ಕಾಡ ಕತ್ತಲೆ ನೇಸರಳಿಸಿದ,
ಗಾಳಿ ಬಿರುಸನು ಮರವು ತಡೆದುದ,
ಬಯಲು ತೊರೆವೊರೆಯಿಳುಹಿದ—
ಪರಿಯನೆಂತರಿಯುವುದು ಮೌಢ್ಯದೊಳು ಹಕ್ಕಿ,
ಮರವಿತ್ತ ನೆಮ್ಮದಿಯ ಬಿಂಕದೊಳು ಸಿಕ್ಕಿ?

ತನ್ನೊಳಗೆ ಚಿಂತಿಸಿತು ಮತ್ತೊಂದು ಹಕ್ಕಿ:
"ಎನ್ನ ಹಾಡಿಗೆ ಲೋಕ ಮೆಚ್ಚುವುದೆ ಹುಚ್ಚು!
ನನ್ನ ಸಂತಸ ಹೊಮ್ಮೆ ಹಾಡುವೆ;
ಬನ್ನಗಳ ಹೊರದೂಡೆ ಹಾಡುವೆ;
ಎನ್ನ ಕರಣಗಳುಣುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ
ಚೆಲುವ ತೇಗುವೆ ಹಾಡೊಳು."
ಇಂತು ಸಂತುಷ್ಟಿಯನು ಪಡೆಯಿತಾ ಹಕ್ಕಿ,
"ಎಂತು ಮೆಚ್ಚಿಪನಿಳೆಯ" ಎಂಬ ಕೊರೆ ಮುಕ್ಕಿ.

ಹಣತೆ

ಒಂದು ದಿನ ನಾ ಮರದ ನೆರಳಲೊರಗಿರಲು,
ಮಂದದಿಂ ದನಿತೋರಿತಾ ಮೊದಲ ಹಕ್ಕಿ—
ಉಷೆಯ ಕಾಂತಿಯನಳೆದು, ಸಂಜೆಯ
ರುಷೆಯ ಹೊರಚೆಲ್ಲುತ್ತ, ರಜನಿಯ
ಮಸಿಯ ಕಡೆಯುವ ಕೋಲುಮಿಂಚಿನ
ಚೆಲುವ ತೋರಿತು ಗಾನವು.
ಗಾನವನು ಕೇಳಿ ನಾ ಶಿರವ ತೂಗಿದೆನು,
“ಏನು ಸೊಂಪಿನ ಗಾನ! ಭಾಪು ಭಾಪೆ”ಂದು.

ಮೌನ ಮರಳಿತು ವನಕೆ—ಒಂದು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರ.
ಏನು ಕಾಣ್ಬುದು ಮತಿಗೆ?—ಸವಿಗನಸೆ, ನನಸೆ?
ಸಿಂಗರದ ಮಧುಮಾಸ, ಮುಗುದೆಯ
ಸಂಗಮೀಯುವ ಹರುಷ, ಅಳಲಿಗೆ
ಕಂಗಳಿಳಿಸುವ ಮಳೆಯು, ತ್ಯಾಗದ
ಶಾಂತಿ, ಮುಕ್ತಿಯ ಸೌಖ್ಯವು—
ಇಂತು ಭಾವಗಳೆದ್ದು ಥಟ್ಟನಳಿಯಲ್ಕೆ,
ಭ್ರಾಂತನಾಗುತಲೆದ್ದೆ ಬೆಸನವೇನೆಂದು:
ಚಿಕ್ಕ ರೆಂಬೆಯ ಮೇಲೆ ಎರಡನೆ
ಹಕ್ಕಿ ಕೊರಲನು ಕೊಂಕಿಸುತ ತಾ-
ನಕ್ಕರೆಯೊಳೆರೆಯುತಿಹ ಹಾಡಿನ
ಕೊನೆ ಚರಣ ತುಸ ಕೇಳಿತು.
ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡಿದುದಿಂಪೆ?—ಎಂತು ಪೇಳಲಿ ನಾನು
ಹಕ್ಕಿ ಹಾಡಿತೆ ಎಂಬ ಸಂಶಯದೊಳಿರಲು!

ಕಡುಸವಿಯಿಂಚರ ಕೊರೆಯಿತು ನನ್ನೆದೆಯ

೧

ಮುಗಿಲಿನ ಬಾಗೆಯ ಹೂಗಳನೆರಚುತ
ಸಂಜೆಯು ಸಾಗಿತ್ತು.
ಖಗಗಳ ಮನೆವೊಗುವುಲ್ಲಸದಿಂಚರ-
ವೆಲ್ಲೆಡೆ ಹರಡಿತ್ತು.

ವಿಧವಿಧ ವಾದ್ಯಗಳೊಮ್ಮೆಯೆ ಶ್ರುತಿಯೊಳು
ಬೆರೆಯುವ ತೆರನಿಂತೊ?
ಹೃದಯದ ಮೋದಗಳೆಲ್ಲಕು ನುಡಿಗೊಡೆ
ಹೊರಹೊಮ್ಮುವುದಿಂತೊ?

ಹಾಡುತಲೀಪರಿ ಗೂಡನು ಸೇರುವ
ಖಗಗಳನುಲ್ಲಸದಿ
ನೋಡುತ ನಿಂತೆನು—"ಹರುಷದ ಹೊಮ್ಮಿದು
ನಿಜ"ವೆಂದೆನು ಮನದಿ.

೨

ಪಡುವಣ ದೆಸೆಯೊಳು ಕೆಂಬೆಳಕಾರಿತು,
ಧರೆಗಿಳಿಯಿತು ಜಿಡುವು.
ಮಿಡುಕುವುವೇತಕೆ ಗೂಡಿನ ಸನಿಯದಿ
ಹಕ್ಕಿಗಳಂತರದಿ?

ಅದಿಗೋ! ಮರದಡಿ ಕವಣೆಗೆ ಗೋಲಿಯ
ಹೂಡುವ ಬೇಡನನು.
ಮುದಕೆಳಸಿರುವಗೆ ಕರುಣೆಯು ತೋರ್ಪುದೆ?
ಸುರಿವನು ಕಲ್ ಮಳೆಯ.

ಹಣತೆ

ಸುತ್ತುತ ನೊಂದಿವೆ, ಸಂಜೆಯ ಬಿಡುವಿಗೆ
ಬಯಸಿವೆ ಕಾತರದಿ.
ತುತ್ತಿಗು ಸಾಲವು—ಪುಟ್ಟವು. ಬೇಟೆಯ
ವೋದಕೆ ಕೊಲ್ಲುವುದೆ?

ಕತ್ತಲು ಕವಿಯಿತು, ಮೌನವು ನೆರೆಯಿತು,
ಜಗಕಾಯಿತು ಬಿಡುವು.
ಎತ್ತಲು ಶಾಂತಿಯು, ಬವಣೆಯ ಮಾರ್ದನಿ
ಹಕ್ಕಿಗಳುಲುಹೊಂದೆ.

ಕವಣೆಯು ಸುಯ್ದಿತು, ಕಲ್ ಮಳೆ ಕರೆಯಿತು—
ಇರುಳೊಳು ಹಕ್ಕಿಗಳ
ಬವಣೆಯ, ದೈನ್ಯದ, ಕಡುಸವಿಯಿಂಚರ
ಕೊರೆಯಿತು ನನ್ನೆದೆಯ.

ಸೊಗಸಿನ ಸಂಜೆಯೊಳಿಂಚರ ಹರಡಲು
"ಹರುಷದ ಹೊಮ್ಮ"ಎನೆ.
ಖಗಗಳ ಗಾನದೊಳಿನಿತಳಲಿದ್ದುದ-
ನೆಂತರಿವೆನು ಆಗ!

ಮಳೆಯು ನಾಡ ತೊಯ್ಯುತಿರೆ

ಮಳೆಯು ನಾಡ ತೊಯ್ಯುತಿರೆ,
ಮಿಂಚಿಗಿರುಳು ಬೆದರುತಿರೆ,
ಗೂಡ ಮುದ್ದುಗೊಲ್ಲನೆಡೆಯೊಳೊಂದು ಹಣತೆ ಮಿನುಗುತಿರೆ,
ಮುದವದೊಂದು ಮೊಳೆವುದು,
ಬಗೆಯ ಕಣ್ಣ ತೆರೆವುದು.

ಹಿಂದೆ ಸೆರೆಗೆ ಸಿಲುಕುತ,
ಕಂಸಭಯಕೆ ನಡುಗುತ,
"ಹಡೆದ ಕೂಸು ಬಾಳ್ವುದೆಂತು!" ಎನುತ ತ-ಲ್ಲಣಿಸುತ
ನೊಂದ ಪಿತರ ಚಿತ್ರವ
ಕಾಂಬೆ, ಕೃಷ್ಣನುದಯವ.

ಒಲುಮೆ ತೊಡರ ಕಳಚಲು,
ತಂದೆ ಶಿಶುವನಪ್ಪಲು,
ತಾಯಿ ಕೊಡುವ ಕೊನೆಯ ಮುತ್ತು ಕಂಬನಿಯೊಳು ನೆನೆಯಲು,
ಒಯ್ದನಂದು ಶಿಶುವನು
ಬೆಳಗೆ ಗೋಪಗೃಹವನು.

ಸಾಸಿರಹೆಡೆ ಸರ್ಪವು
ಸೋನೆಗಾಗೆ ಛತ್ರವು,
ಮಾಯೆಸಿದ್ರೆಗಂದು ಜಗವೆ ಕೆಡೆಯಲಡಗೆ ಶಬ್ದವು,
ಯಮುನೆ ಬತ್ತಿ ಬಟ್ಟೆಗೊಡೆ,
ಶಿಶುವ ಬಿಟ್ಟ ಗೊಲ್ಲನೆಡೆ.

ಕಂಬನಿ

ಚೈತ್ರಮಾಸದೊಂದು ರಾತ್ರಿ—
ಬಾನ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ತುಂಬಿ
ಸೂಸುತಿತ್ತು ಜೊನ್ನಜೇನು ;
ಮುಗಿಲು ಹೊಸಲ ತೀರವೊಂದ
ರಚಿಸುತಿದ್ದಿತು.

ಇರುಳ ಚೆಲುವು ಕರೆಯಿತೆನ್ನ
ಹೊರಗೆ.—ಹಿಂದೆ ಹಾಡ ಕೇಳಿ
ಮುಗ್ಧನಾದುದನ್ನು ನೆನೆದು
ಹೊರಟೆನೊಂದು ಮನೆಯ ಕಡೆಗೆ,
ಆಸೆ ತುಡಿಯಲು.

ಅಲ್ಲಿ ಕೇಳ್ದುದೇನ ನಾನು ?
ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುದೇನ ನಾನು ?
ವಾದ್ಯವನ್ನೆ, ಗೀತವನ್ನೆ ?—
ಮೃತ್ಯು ಹೊಕ್ಕ ಮನೆಯ ಗೋಳ !
ಆರ್ತನಾದವ !

"ಅಯ್ಯೊ, ಅಳಿದೆಯೇನೊ ಮಗುವೆ,
ನಮ್ಮ ಮುಪ್ಪಿನೂರೆಗೋಲೆ !"
"ಇನ್ನು ನಮಗೆ ತ್ರಾತರಾರು,
ಸುಖಕೆ ಕಷ್ಟಕಾಗುವವರು
ನೀನು ತೀರಲು !"

"ಇಂಥ ಕೆಳೆಯನೆಲ್ಲಿ ದೊರೆವ!"
"ಎಂಥ ದಣಿಯು, ಏನು ಘೃಣಿಯು!"—
ಎಂದು ಹಂಬಲಿಸುತಲಿತ್ತು
ಪುತ್ರಮಿತ್ರ ಬಂಧು ಜನವು
ಶವದ ಮುಂಗಡೆ.

ಶವವ ಕಂಡೆ: ಮರುಗಲಿಲ್ಲ.—
"ಸಾವು ಸಹಜವೆಲ್ಲ ಜನಕೆ.
ಹುಟ್ಟಿಸಂತೆ ಸಾವು ಬೇಕು
ಜಗದ ಮೇಲ್ಮೆಗೆಂ"ದುಕೊಂಡೆ
ಸ್ಥಿರದ ಮನದೊಳು.

ಆದರವನ ಬಂಧುಜನದ
ಎಂದು ಕೇಳದಂಥ ಗೋಳು—
ಅವನ ಒಲುಮೆ, ಮಮತೆ, ಮರುಕ
ಇನ್ನು ಕಾಣೆವೆಂಬ ಗೋಳು
ಎದೆಯ ಬಿರಿಸಿತು.

ಮೃತ್ಯುವವನ ಜೀವವೊಯ್ದು
ಹಿಂದೆ ಉಳಿಸಿತೊಂದು ಅರಕೆ—
ಯಾರು ತುಂಬದಂಥ ಅರಕೆ!
ಎಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ: ಕಣ್ಣ ನೀರು,
ಮರುಕ, ಸುಯ್ಯಲು!

ಚೈತ್ರಮಾಸದಿರುಳೊಳಂದು,—
ಕಂಪು, ಗಾಳಿ, ಜೊನ್ನ, ಒಂದು-
ಗೂಡಿ ಸ್ವರ್ಗ ರಚಿಸಿದಂದು—
ಮನದೊಳೊಯ್ದೆ ಸವರ ದೈನ್ಯ-
ದಾರ್ತನಾದವ.

ಅಂದು ಮನವು ಕಣ್ಣ ನೀರ
ಮೂಲ ಹುಡುಕಿ ತೋರಿತಲ್ಲಿ
ಕಂಡೆನಿವನು : ಕಳೆದ ಬಾಳ
ನೆಳಲ್ಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆದ ನೆನಪ,
ಒಂಟಿತನವನು.

ಮೃತನು ಅಷ್ಟು ಜೀವಿಸಿರದೆ,
ಜೀವಿಸಿರುವರೊಬ್ಬಗೊಬ್ಬ-
ರಷ್ಟು ಸಾಯದಂತೆ ಇರಲು—
ಎಷ್ಟು ಮಿಗುತಲಿತ್ತು ಜಗದಿ
ಗೋಳು, ಕಂಬನಿ!

ಕಣಿವೆಯ ಮುದುಕ

ಪಯಣ ಬೆಳಸಿತು ಸಂಜೆ; ಬಾನು
ಭಯುವ ಬೀರಿತು ಮಿಂಚಿ ಮೊಳಗಿ;
ಬಯಲುದಿಣ್ಣೆಯನೊಂದುಮಾಡಿತು
ಕಣಿವೆ ತುಂಬುತ ಕತ್ತಲು.

ಕಾಡಿನೊಳಗೆ ನಾನೆ ಒಂಟಿ;
ಓಡುತಿದ್ದೆನು ಹನಿಗೆ ಬೆದರಿ,
ಮೋಡ ಮಿಂಚಲು ಹಾದಿ ಹಿಡಿದು
ಮೆಟ್ಟಲೇರುವ ತಾಣಕೆ.

ಏನನೆಡಹಿದೆ? ಸುಯ್ಯಲೇನು?
ಏನು ನರಳಿಕೆ?—ಮನುಜನೇನು!
"ಕಾಣದೇನೋ ದಾರಿಹೋಕನೆ!"
ಎಂದು ಗದರಿತು ವ್ಯಕ್ತಿಯು.

ಹೆದರಿ ನಿಂತೆನು—ಮಿಂಚು ಬೆಳಕೊಳು
ಮುದುಕನೊಬ್ಬನ ಕಂಡೆನಲ್ಲಿ:
ಬದಿಯ ಬಂಡೆಯನೊರಗಿ ಕುಳಿತ
ಹೊಸಿಲಸಾವಿನ ಮುದುಕನ.

"ಗೌಡ, ಕ್ಷಮಿಸ್ಸೆ; ಇರುಳು, ಕಾಣದು,
ಮೋಡ ಮುಸುಕಿದೆ—ಕಾಡಿಗೊಬ್ಬನೆ!
ಮೇಡ ಹತ್ತಲು ಕಷ್ಟವಹುದೈ;
ಜೊತೆಗೆ ನಿಲ್ಲುವೆ"ನೆಂದೆನು.

ಮೊದಲು ಕೋಪಿಸಿ, ಬಳಿಕ ನಕ್ಕನು
ಮುದುಕ ಮರುಕವ ಹಳಿವ ನಗೆಯ—
"ಮುದಿಗೆ ಚಳಿಯೆ, ಇರುಳೆ, ಮಳೆಯೆ,
ಕಾಡೆ, ಮೇಡೆ? ನಡೆಯೊ ನೀ."

ಹಳುವಿನೊಳಗೂ ಮರುಕ ಬೇಡವೆ!
ಇಳೆಯ ಬವಣೆಗೆ ಜಡ್ಡುಬಿದ್ದನೆ?
ಕಳೆದ ಬಾಳೊಳು ದಯೆಯ ಕಾಣದೆ
ಇಂದು ಕಾಣಲು ಹಳಿವನೆ?

ಹಿತದ ಮಾತುಗಳಾಡುತಾತನ
ಖತಿಯನಿಳುಹಿದೆ; ಬೇಡವೆಂದರು
ಜೊತೆಯೊಳೊಯ್ದನು ಹೆಜ್ಜೆಹೆಜ್ಜೆಗು
ನಿಂತು ಮುದುಕನ ನಡೆಸುತ.

ಮೋಡ ಹತ್ತುತಲಿದ್ದವಿಂತು—
ಗೌಡ ಕರಗಿದ, ಕರ್ರನೆಮ್ಮಿದ.
ಮೋಡ ಮಿಂಚಿಸೆ ಬಾನ ಹೋಲಿತು
ಎನ್ನ ಮನದಾ ಭಾವವು.

ಗಗನವಳೆಯುವ ಮಿಂಚು ಮುದುಕನ
ಮೊಗದಿ ಬಿಂಬಿಸಿತಂದು—ಕಂಡೆನು
ಉಗುವ ಕಂಬನಿ ಹೊನಲ. ಸೋಜಿಗ!
ಅಳುವನೇನೀ ಮುದುಕನು!

"ದುಗುಡವೇತಕೆ, ಗೌಡ? ಪೇಳ್ಳೈ
ದಿಗಿಲು ಬಿದ್ದೆಯ? ಮುಪ್ಪ ಹಳಿವೆಯ?
ಬಗೆಯೊಳಾವುದು ನೋವು? ಕೋಪವೆ?
ನಿನ್ನ ಅಬಲತೆಗಳುವೆಯಾ?"

ಎನ್ನ ಮಾತಿಗೆ ಗೌಡನೆಂದನು,
ಎನ್ನ ಕರಗಳನಮುಕಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ:
"ನಿನ್ನ ಈ ಬಗೆ ಮರುಕ ತಂದಿತು
ಮರೆತ ಕಂದನ ನೆನಪನು."—

ನಡೆದೆವಿಬ್ಬರು ಮೌನದಿಂದ
ಅಡವಿಯೊಳಗೆ ನಾನು ಮುದುಕನು.
ನುಡಿಯು ತಿಳುಹಲು ಬಲ್ಲುದೇನು
ಮೌನ ನುಡಿದಾ ದುಗುಡವ?

ಕಮಲೆ

ಚೆಲುವ ನೋಡಿ ಮುಕುರದೊಳಗೆ
ನಲಿದು ಹೆರಳ ಹೆಣೆದಳಬಲೆ;
ಕಳೆದು ಕಟ್ಟ ದುಂಬಿಗುರುಳು
ಕಣ್ಣ ಮುಸುಕಿ ಕುಣಿಯೆ, ಮುಳಿದು ತಿರುಗಿ ತಿದ್ದುತ.

ತಳಿರುಗೆಂಪ ತುಟಿಯು ಕಚ್ಚಿ
ಬಿಳುಪು ಕೆಂಪ ಬೆರಸಲದಕೆ
ತಳಿರ ಮುಗುಳ ಮುತ್ತು ಸಮನೆ?
ಬೆರಗುತರುವ ಬೆಡಗಿನೆಡೆಯು ಕಮಲೆ ಕೋಮಲೆ.

ಆವಳ ಬೆಡಗ ನೋಡಿ ತಣಿಯ-
ಳವಳ ರೂಪಿಗವಳೆ ಮರುಳು.—
ರವಿಯು ಹೊನ್ನ ತೆರೆಯು ನುಸಿದು
ಮೊಗದ ಹೊನ್ನ ಬೆಳಗಿದುದನು ಕಮಲೆ ಅರಿಯಳು.

ಮೆಲನೆ ಜಾರಿತವಳ ಮನವು—
ಎಲರು ಹೊನಲ ಹಾಡನೊಯ್ದು
ಮಲರ ಕಂಪ ಕದ್ದು ಸುಳಿವ,
ಕೊರಳಿನಿಂಪ ತೋರಿ ಹಕ್ಕಿ ನಲಿವ, ಹಳುವಿಗೆ:

"ತರಣಿಯಿಳಿದನಿನ್ನು ನಡೆವ"—
ತರುಣ ಬಿಡನು. ಕೊರಳ ಬಳಸಿ
ಕರವನವಳ ಮೆಲ್ಲನದುಮು-
ತೊಲುಮೆ ಮಾತನುಲಿಯಲೆಂತು ಕಮಲೆ ನಡೆವಳು?

"ಹಗಲು ಜಾರಿತರೆಯ ಮರೆಯೊ-
ಳಗಲಲಾರೆ ನಿನ್ನ ಕಮಲೆ.
ಹಗಲು ಜಾರಿತಾದೊಡೇನು?
ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೊಳೊಲುಮೆ ಬೆಳಕು ಹೊಳೆಯೆ, ಕತ್ತಲೆ?

"ಗರುಕೆ ಕೆಂಪಿನೊಸಗೆ ಮುಗಿಯೆ,
ಎರೆಯುತೊಲವ ದಣಿದು ಹಕ್ಕಿ
ಕೊರಳ ಬಿಗಿದೊಡೇನೆ, ಕಮಲ?
ನಿನ್ನನೊಲಿಸಿ ದಣಿವೆನೇನೆ, ನಿನ್ನ ಮುದ್ದಿಸಿ?

"ಸೇರಿತಲರ ಮುಸುಕ ದುಂಬಿ;
ಹಾರಿ ಹೆಣ್ಣ ಹಿಂದೆ ಹಕ್ಕಿ
ಸೇರಿತದಿಗೊ, ಬಳ್ಳಿಮನೆಯ;
ಒಲುಮೆಗೂಡ ಸೇರದೊಡೆವ ಸಮಯವೀಗಲೆ?

"ಇತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿ ಹೊಸಲು
ಸುತ್ತಿ ಬಳುಕಿ ಜಾರುವಲ್ಲಿ
ಮುತ್ತನೊಂದ ಮೆಲ್ಲನೊತ್ತಿ
ಜಿಂಕೆಗಣ್ಣ ಭಯವನೊರಸಿ ಹೊಳಪುಗೊಡುವೆನು.

"ಮುಗಿಲ ಮರೆಯೊಳವಿತು, ನಾಚಿ
ನಗುವ ತಾರೆ ಹೊಳಪ ಜರೆವ
ಅಗಲಗಣ್ಣ ಚೆಲುವ ಹೀರಿ
ಕ್ಷಣವದೊಂದರಲ್ಲಿ ಯುಗದ ಸುಖವ ತುಂಬುವೆ."

ಎನುತ ತರುಣನವಳನೊಯ್ದು
ಹೊಸಲು ಜಾರುವೆಡೆಯ ಸೇರಿ—
ಕನಸು ಹರಿದುದಾಗ;—ಕಮಲೆ
ಸವಿದ ಸುಖವು ತೀರಸವಿಯು ಕನಸಿಗಾದರೂ.

ಬೆರಗ ತರುವ ಬೆಡಗ ನೋಡಿ
ತರುಣಿ ನೋವಿನುಸಿರ ಬಿಟ್ಟ-
ಳರುಣಕಿರಣವಾರೆ ಮುಗಿಲ
ಚೆಲುವು ಮಾಸುವಂತೆ ಮೊಗದ ಕೆಂಪು ಮಾಸಿತು.

ಒಲುಮೆ ಗುಟ್ಟನರಿಯದಂದು
ಒಲುಮೆ ಗುಟ್ಟನೆಲ್ಲ ಬಿಚ್ಚ-
ತೊಲುಮೆಯೆರೆದ ತರುಣನೆಲ್ಲಿ?
ಒಲುಮೆ ಮಾತನುಲಿವರಾರು ಇಂದು ಕಮಲೆಗೆ?

ಬಿರಿಯದಾಗ ಮುಗುಳ ಸುತ್ತಿ
ಮೊರೆದು ಹಗಲ ಕಳೆದ ದುಂಬಿ,
ಬಿರಿದು ಮುಗುಳು ಕಂಪನೆರಚಿ
ಒಲುಮೆ ಬಯಸೆ, ಹಾರಿತೆಲ್ಲಿ, ಒಲುಮೆಯೆರೆಯದೆ?

ಇದ್ದರೇನು ತಂದೆ ತಾಯಿ,
ಇದ್ದರೇನು ಅಣ್ಣನೊಲುಮೆ,
ಮುದ್ದು ರಮಣನೊಲುಮೆಮಾಯೆ
ಆವಕೆ ಉಂಟೆ? ಶಶಿಯ ತಂಪು ತಾರೆಗಡಣಕೆ?

ಕಳೆದ ಸುಖದ ದಿನಗಳೊಂದೆ
ಗಳಿಗೆಗೀಗದೇನ ಕೊಡಳು!
ಒಲುಮೆಯುಳಿಯುಲವಳ ಚೆಲುವಿ-
ಗವಳ ಬಾಳಿಗರ್ಥವುಂಟೆ? ಕಮಲೆ ಅತ್ತಳು.

ಬೆರಗು ತರುವ ಬೆಡಗ ಕಾಣು-
ತುರಿಯು ಹೆಚ್ಚಿತೊಡಲ. ಕಮಲೆ
ಹೆರಳ ಕೆದರಿ ಸುಯ್ದಳಳುತ—
ಕಿವುಡನಲ್ಲದಿರಲು ವಿಧಿಯು ಕರಗದಿರುವನೆ?

ನೆನೆದಳಂದು ರಮಣನೊಲಪ,
ನೆನೆದಳವನ ಮೊಗದ ಸಿರಿಯ,
ಕನಸಿನಂತೆ ಮಾಯವಾದ,
ಕನಸಿಗಿಂತ ಸವಿಯ, ಹೊಳೆಯ ಕರೆಯ ಸಂಜೆಯ.

ಇರುಳು ತನುವ ಮರೆಸೆ, ಮುದವು
ಮೀರಿ ಮಾತು ಬಿಗಿಯೆ, ಜೀವ-
ವೆರಡು ಸೆರೆಯನೊಡೆದು, ಭಾವ-
ವಳಿದು, ಬೆರೆಯುತಿರುಳ ಕಳೆದ ಸುಖದ ಸವಿಯನು.

ಹಳೆಯ ಕನಸೊಳೆಷ್ಟು ಸವಿಯು!
ಕಳೆದ ಸುಖವು "ಕನಸು" ಎನುತ
ತಿಳಿಯಲೆಷ್ಟು ನೋವು! ಸುಖದ
ನೆನಪಿನೊಡಲ ಬೇಗೆ ತಾಳದಬಲೆ ಅತ್ತಳು:

"ಕೊರೆಯುವಂತೆ ಕಣ್ಣ ಬೆಳಕು
ಹರಿದು, ಥಟ್ಟನಳಿದು, ಹೆಚ್ಚಿ-
ನಿರುಳ ತೋರಲೇಕೆ? ಪ್ರೇಮ-
ವಷ್ಟನೆರೆದನೇಕೆ, ತೊಟ್ಟನರಕೆ ಮಾಡದೆ?"

*   *   *

ಅವಳ ಕೊರಗಿಗತ್ತೆ ನಾನು.
ಅವಳ ನುಡಿಯ ಹೊಳಲು ಎನ್ನೊ-
ಳವಿತು ನುಡಿವುದೊಮ್ಮೆಗೊಮ್ಮೆ:
"ಪ್ರೇಮವಷ್ಟನೆರೆವರೇಕೆ? ಅಷ್ಟನೇತಕೆ?"

ಏತಕೆ?

ಪಡುವ ಬಾನಿನ ಹಬ್ಬ ಮುಗಿಯಲು
ನಡೆದೆ ಕಣಿವೆಯನಗಲುತ;
ತೊರೆಯ ಮಂಜುಳಗೀತ ನವೆುದುದು,
ಉರುಳಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಕಿವಿಯೊಳು.

ಮನಕೆ ತಟ್ಟಿತು ಒಂದು "ಏತಕೆ"—
ನಾನದರಿಯೆನು ಏತಕೊ?
ಬೆರೆವುದೇತಕೆ, ನಲಿವುದೇತಕೆ,
ಬೆರೆದೊಡಗಲುವುದೇತಕೆ?

ನೂರು ಚಿತ್ರವನಂದು ನೆನೆದೆನು
ಸೇರುವಗಲುವ ಆಟದ:
ಮುನ್ನ ಹರುಷದ ಹೊಳಪ ಸೂಸಿದ
ಕಣ್ಣ ಕಂಬನಿ ತುಂಬನು;

ಕೊರಳನಪ್ಪುತ ತರುಣರುಲಿದಾ
ಸರಸದೊಲುಮೆಯ ಮಾತನು,
ಮಾತನುಳಿದು ಪ್ರಣಯಿ ಸುಯ್ಯುವ
ಕಾತರದ ಬಿಸಿಯುಸಿರನು;

ತೊದಲು ಮಾತಿಗೆ, ತಪ್ಪು ನಡಿಗೆಗೆ
ಮುದದಿ ಹಿಗ್ಗಿದ ಮನುಜರ,
ಬಂದ ಹಾಗೆಯೆ ಮಾಯವಾಗಲು
ಕಂದ, ಕಂಬನಿ ಕರೆವರ.

—ನೂರು ಚಿತ್ರವನಿಂತು ನೆನೆದೆನು
ಸೇರುವಗಲುವ ಆಟದ;
ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮೆದೆ ಬೆಳಕು ಮಸಣದಿ
ಸಂದಿಹೋದಾ ತೆರವನು.

ಅಂದು ಪಡುವಣ ಕವುರಿಗುರುಳಲು
ಚಂದ್ರಸಳುಕಿದ ನಿಶಿಯೊಳು,
ಕಣ್ಣನೀರಿನ ಹೊನಲ ಹರಿಸಿ
ಮಣ್ಣೊಳಗೆದೆವು ಕುಳಿಯುಸು.

ತೂಗುತೊಟ್ಟಿಲ, ಹಿತದ ಮೆತ್ತೆಯ
ಜೋಗುಳದ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆ
ಕಣ್ಣಮುಚ್ಚಿದ ಹಸುಳೆಗಂದು
ಮಣ್ಣ ಕುಳಿಯೇ ತೊಟ್ಟಿಲು.

ಏಕೆ ಬಂದನೊ, ಎಲ್ಲಿ ಪೋದನೊ,
"ಏಕೆ" ಎಂಬುದನರಿವೆವೆ—
ಹೆರನ ತೆರದೊಳು ಬಂದು ನಮ್ಮೆದೆ
ಸೆರೆಯ ಹಿಡಿದಾ ಮಾಯೆಯ?

ಎಷ್ಟು ಪ್ರೇಮವನವನಿಗೆರೆದೆವು,
ಎಷ್ಟು ಮೋಹದಿ ಮುದ್ದಿಸಿ!
ಚಿನ್ನ ನಮ್ಮವನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯು
ಮಣ್ಣುಗೂಡಿತು ಕ್ಷಣದೊಳು.

ಕೊನೆಯ ದಿನಗಳ ನರಳಿ ಕಳೆದನು—
ನೆನೆವೆನೆಂತಾ ದಿನಗಳ?
ಚಿನ್ನನೆನ್ನಾ ಕನಸ ನಂದಿಸಿ
ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿದ ದಿನಗಳ?—

ಅವನ ಚಂದ್ರಸ ಜರೆವ ಮೊಗದೊಳು
ನೋವು ಕೊರೆಯಿತು ಸುಕ್ಕನು.
ಸೊಗಸು ಕನಸನು ನಿದ್ದೆ ತಾರದು;
ನಗೆಯು ಬತ್ತಿತು ಮೊಗದೊಳು.

ಕೊನೆಗೆ ಕಂದನ ಕಣ್ಣ ಮುಚ್ಚಿತು
ಕನಸ ತೋರದ ನಿದ್ದೆಯು.
ಮುಗಿಯಿತಂದಿಗೆ ಹಾದಿಕಾರನ
ಜಗದ ಜನ್ಮದ ಯಾತ್ರೆಯು.

ಕಳೆದ ಜನ್ಮದ ಪಾಪಶೇಷವ
ಕಳೆಯೆ ಹುಟ್ಟನು ಪಡೆದನೊ?
ನೊಂದು ತನುವನು ತೆತ್ತನೇನೋ
ಕುಂದ ಕಳೆಯಲು ಪಿತರರ?

ತಾರೆಯುರಳುವ ಸುಖದ ನೆಲೆಯೊಳು
ಸೇರಿ ಮೆರೆವನೊ ದಿವದೊಳು?
ಒಲುಮೆ ಬಳ್ಳಿಯು ಹಣ್ಣಿನಂದದಿ
ಚೆಲುವೆಯೊಡಲೊಳು ಬೆಳೆವನೊ?

ಸಾವು ಸೋಕಲು ಎಲ್ಲವಳಿದುದೊ?
ಜೀವನುಳಿದನೊ ನಂದದೆ,
ತಿರುಗಿ ಜನ್ಮದ ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕುತ
ನರಳಿ ನಲಿಯಲು ಭವದೊಳು?

ಅಂದು ಮಸಣದಿ ಬಿಟ್ಟುಬಂದೆವು
ಕಂದನನ್ನಾ ಕುಳಿಯೊಳು,
ಚಿನ್ನದಂತಹ ನಮ್ಮ ಮುದ್ದನ
ಮಣ್ಣುಹುಳುಗಳ ತುತ್ತಿಗೆ.

ಕಂದಿ ಸೊರಗುತ ಬಿದ್ದ ಹೂವಿನ
ಗಂಧದಂದದಿ ಕಂದನ
ನಂದದುಳಿದುದು ನಮಗದೊಂದೇ—
ಮಂದಹಾಸದ ಮುಗ್ಧತೆ!

*   *   *

ಕನಸ ನೆನೆಯುತ ದಾರಿ ಕಳೆದೆನು,
ಮನದೊಳುಳಿಯಿತು "ಏತಕೆ"—
ಜೆರೆವುದೇತಕೆ? ನಲಿವುದೇತಕೆ?
ಬೆರೆದೊಡಗಲುವುದೇತಕೆ?

ಹುಚ್ಚಿ

೧

ನೋಡು, ಕೆಳೆಯ, ಮಾನಹೀನೆ
ದೀನೆ ಹುಚ್ಚಿಯು—
ಕಾಡುತಿರುವ ಹುಡುಗಪಡೆಯ
ನಕ್ಕು ಬೈದು ತಡೆವಳ.

ಕೈಯ ಡಬ್ಬ, ಮುಡಿಯ ಹೂವು,
ಉಟ್ಟ ಚಿಂದಿಯು,
ಮೈಯ ಧೂಳು, ಎಲ್ಲೊ ಎಲ್ಲೊ
ಅಲೆವ ದಿಟ್ಟಿಯು.

ಎಂದೊ ನೆಟ್ಟ ನೋವ, ಎಂದೊ
ನಕ್ಕ ನಗೆಯನು
ಇಂದು ನೆನೆವ ಗೋಳು, ಹಾಸ—
ನೋಡದೋ, ಹುಚ್ಚಿಯು!

೨

ಬಾಲರೋಳಿ ಚೆದರಿತೆಮ್ಮ
ಭಯಕೆ.—ಹುಚ್ಚಿಯು!
ಕಾಲನೆತ್ತಿ, ಕೇಕೆಹಾಕಿ,
ಕುಣಿದಳೆಮ್ಮ ಸುತ್ತಲು.

"ಕಣ್ಣನೀರಿದೇಕೆ, ಕೆಳೆಯ,
ಹುಚ್ಚಿಗೇಕೆ ನಾಣ್ಯವು?"—
"ಎನ್ನವರಿಗೂ ಇಂಥ ಮರುಕ
ದೊರೆಯಲೆಂದು, ನೇಹಿಗ!"

ಒಲುಮೆಹೊನಲ ತಡೆಗಳು

ಒಲುಮೆಹೊನಲಿಗಣೆಗಳೆಷ್ಟು—
ಹರಿಯಬಿಡದ ತಡೆಗಳು !
ಹೊನಲ ತಡೆವುವೇನು ಹಿತದಿ!
ಆದರೇನು ?—ತಡೆಗಳು !

ತಾಯಿ, ತಂದೆ, ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ,
ಕೆಳೆಯ, ಸುತರು, ಪುತ್ರಿಯು,
ಬಾಳಿಸರಕೆ ಪೂರ್ಣಗೈವ
ಸತಿಯು ಎಂಬ ತಡೆಗಳು !

ಜ್ವರದ ಬೇಗೆ ತಾಳದಂದು
ರೋಗಿ ಸರಳಿ ಸುಯ್ದನು,
ಗಂಟಲೊಣಗಿ ದಾಹ ಹೆಚ್ಚೆ
ಹಣ್ಣನೊಂದ ಬಯಸುತ.

ಅಂದು ಮಡಿಲೊಳಿತ್ತು ಹಣ್ಣು
ಅರಸ ಮೆಚ್ಚುವಂಥದು,
ಅವನ ಬಯಕೆ ರೂಪುಗೊಂಡು
ಎನ್ನೊಳವಿತ ತೆರದೊಳು.

"ಎಂಥ ಮಗನು! ಪ್ರೇಮ ಪ್ರತಿಮೆ!"
ಎಂದು ಸಲಿವ ತಾಯನು
ನೆನೆದು, ಕೇಳಿದಷ್ಟು ಬೆಲೆಯ
ಕೊಟ್ಟು, ಕೊಂಡ ಸೇಬದು.

ರೋಗಿಯರಿಯ ಹಣ್ಣೆಸಿರವ ;
ನರಳಿ ಸುಯ್ದು ಬಯಸುತ.
ಅವನ ಸಹಿಸದಳಲ ಕಂಡು
ತುಡಿದುದೆನ್ನ ಹೃದಯವು.

ಮಡಿಲೊಳಿಟ್ಟೆ ಕೈಯ—ತಾಯ
ನೆನಪು ತಡೆದುದೆನ್ನನು :
ಪ್ರೇಮ ತುಂಬಿ ಕಣ್ಣೊಳವಳು
ಹರಸಿ ನಲಿವ ಚಿತ್ರವು.

“ವರುಷಕೊಮ್ಮೆ ನೋಡಹೋಗಿ
ಬರಿಯ ಕೈಯ ತೋರಲೆ?
ಎಂಥ ಹಣ್ಣು ! ಹಿಗ್ಗುತೆಷ್ಟು
ಸವಿವಳೆನ್ನ ತಾಯಿಯು !”

ಕೈಯ ತೆಗೆದೆ, ಕಿವಿಯೊಳಿರಿಯ-
ತವನ ಕೂಗು ಬೇಗೆಯ ;
ತಿರುಗಿ ಕೈಯ ಮಡಿಲೊಳಿಟ್ಟೆ ;
ತಿರುಗಿ ತೆಗೆದೆ—ಬರಿದನು !

ಇಂತು ಭಾವನೆರಡು ತುಮುಲ-
ವೆದ್ದುವೆನ್ನ ಮನದೊಳು :
“ತಾಯನೊಲಿಸಲೇನು ?—ರೋಗಿ-
ಗಿತ್ತು ಬೇಗೆಯಳಿಸಲೆ?”

ಹಣತೆ

ಹಣ್ಣು ತಿಂದು ತಾಯಿ ಪಡೆವ
    ಹಿತವ ಬಲ್ಲೆ—ಎನ್ನದು.
ರೋಗಿ ಸವಿದು, ಬೇಗೆಯಡಗೆ
    ಪಡುವ ಹಿತವ ಬಲ್ಲೆನೆ!

"ದ್ರಾಕ್ಷಿಯನ್ನೊ ಕಿತ್ತಳೆಯನೊ
    ರೋಗಿಗೀಯೊ" ಎನ್ನುತ
ಆಳಿಗೆಸೆದೆ ಮೂರು ದುಡ್ಡ;
    ಮಡಿಲ ಹಣ್ಣು ಮರೆಸಿದೆ.

ಅಂದಿನಿರುಳು ಊರ ಸೇರಿ
    ಕಂಡೆನೆನ್ನ ತಾಯನು.
ಹಣ್ಣನೀಯೆ ಕಂಗಳರಳಿ
    ನಗೆಯು ಸೂಸೆ, ನಲಿದೆನು.

ಹಣ್ಣು ತಿಂದೆವಿಬ್ಬರಂದು—
    ಅರಸ ಮೆಚ್ಚು ವಂಥದ.
ರೋಗಿಗೀಯಗೊಡದ ಮೋಹ
    ಮಾಯವಾಯ್ತು ಕ್ಷಣದೊಳು.

ಶಯನವೇರಿ ಕುಳಿತೆ—ಮನಕೆ
    ಮರಳಿತಂದಿನನುಭವ.
ಹಣ್ಣು ಸವಿಯೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಕ್ಕು
    ರೋಗಿಗಿತ್ತು ಎನಿಸಿತು.

ಅಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವೆರೆಯುತೆನ್ನ
ಬಾಳಿಗರ್ಥವೀವಳು.
ಅವಳ ಸುಖವ ಸವಿಯ ಬಲ್ಲೆ,
ಅಳಲನೆನ್ನದೆಂಬೆನು.

ಆದರಿಂದು ತಡೆದುದೆನ್ನ-
ನವಳ ಪ್ರೇಮಮೋಹವು—
"ಅವನ ಹಕ್ಕ ಕದ್ದೆನೆ"ಂಬ
ಭಾವವಿರಿಯಿತೆನ್ನನು.

ಇಂಥ ಪ್ರೇಮಮೋಹ ಹರಿಯೆ
ಮಮತೆ ಕಟ್ಟ ಚಿಗಿಯಲು,
ಎಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗುತಿತ್ತು,
ರೋಗಿಯಳಲು ನನ್ನದು!

ಒಲುಮೆಹೊನಲಿಗಣೆಗಳೆಷ್ಟು—
ಹರಿಯಬಿಡದ ತಡೆಗಳು!
ಹೊನಲ ತಡೆವುವೆಷ್ಟು ಹಿತದಿ!
ಆದರೇನು?—ತಡೆಗಳು!

ಪತಿತಪಾವನ

ನಮ್ಮ ಕೊಳೆಯನೆಲ್ಲ ತೊಳೆದು,
ದಿವದಬಾಗಿಲನ್ನು ತೆರೆದು,
ಜನ್ಮರಹಿತವಾದ ಗತಿಯು
ಕೊಡುವನೀತನು—
ಎನ್ನುತಾರೆ ನಂಬಿ ಭವದ
ಕಡಲೊಳಿದ್ದು ನಲಿಯುತಿಹರೊ
ಗುರುವಿನಂದು ಪುಣ್ಯದಿನವು,
ಗುಡಿಯೊಳುತ್ಸವ.

ಒಳ್ಳೆಯುಡಿಗೆ ತೊಡಿಗೆ ತೊಟ್ಟು,
ಹಣೆಗೆ ಕೆಂಪು ತಿಲಕವಿಟ್ಟು,
ನೆನೆದ ತುರುಬನಿಳಿಯಬಿಟ್ಟು,
ನಾರಿಗಡಣವು
ಗುಡಿಗೆ ನಡೆದರಂದು. ಅವರ
ಮೊಗದ ಮಂದಹಾಸದೊಡನೆ
ಒಂದು ಬಗೆಯು ಉಚ್ಚಭಾವ
ಬೆರೆದು ಇದ್ದಿತು.

ಅವರೊಳೊಂದು ಮೊಗದ ಮೇಲೆ
ಐದೆತನದ ಸಿರಿಯು ಇಲ್ಲ,
ಹೊಮ್ಮುತುರುಬು ಭುಜದ ಮೇಲೆ
ಹರಿಯಲಿಲ್ಲವು.

ಎಳೆಯ ಪ್ರಾಯ—ಆದರೇನು?
ಇರುಳ ಕಣ್ಣನೀರ ಹೊನಲು
ಚೆಲುವ ಕೊಚ್ಚಿ ಕೊರೆದ ಸುಕ್ಕು
ಮುಪ್ಪ ತೋರಿತು.

ಅಳಲ ಹೊರೆಯ ತಾಳಲೇನೊ?
ವಿಷದ ಗಳಿಗೆಯೊಂದರಲ್ಲಿ
ನಡೆದ ಪಾಪವಿರಿವುದೇನೊ?
ಯಾರು ಬಲ್ಲರು?
ದೇವನಿದಿರಿನೊಳಗೆ ನಿಲ್ಲೆ
ತನಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹಕ್ಕು ಎಂದೊ—
ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಮುಂದೆ ತರುಣಿ
ಗುಡಿಗೆ ನಡೆದಳು.

ಗುಡಿಯೊಳಂದು ವೇದಘೋಷ,
ಪತಿತರನ್ನು ಮೇಲಕೆತ್ತಿ
ಮರುಕವೆರೆದು ಸಲಹುವವನ
ನಾಮಕೀರ್ತನೆ;
ಆಸೆಚಿಗಿದು, ಬಿಂಕವಳಿದು
ತ್ಯಾಗಮಂತ್ರವೊಂದರಿಂದ
ಅಮೃತರಾಗಿ ದಿವದಿ ಮೆರೆವ
ಯತಿಯ ಹೊಗಳಿಕೆ.

ವೇದಘೋಷ ನಿಂತಿತೇಕೆ?
ತುಡಿಯುವೆದೆಯೊಳೆಲ್ಲ ಜನರು
ಮೌನವಾಂತು ನಿಂತರೇಕೆ
ಅಂದು ಗುಡಿಯೊಳು?—
ಸಾವುದಿಂದ ಮೈಯ ಮುಚ್ಚಿ,
ಹುಲ್ಲ ಬೆರಳಿಗಿಟ್ಟು, ವಿಪ್ರ-
ನೆನಿಸಿದವನ ಕೋಪ ಜನರ
ಬೆರಗು ಮಾಡಿತು.

"ಪತಿತಳಿರುವ ಗುಡಿಯೊಳಿಂದು
ತೀರ್ಥವನ್ನು ತೆಗೆವರುಂಟೆ?
ಅವಳ ನೆಳಲ ಸೋಂಕಿನಿಂದ
ಅಶುಚಿ ದೇಗುಲ!
ಅವಳ ಮೊದಲು ಹೊರಗೆ ದೂಡಿ;
ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸಿ ನೀರ ಚೆಲ್ಲಿ.
ಇಲ್ಲದಿರಲು ನಿಲ್ಲೆಪಿಲ್ಲಿ!"
ಎಂದ ಕೂಗದು.

ಉಸಿರ ಬಿಗಿದು ನಿಂತ ಜನರ
ದೃಷ್ಟಿ ಹೊರಳಿತೊಂದು ಕಡೆಗೆ,
ಬಡವೆ ವಿಧವೆಯೊರಗಿ ನಿಂತ
ಮುಸಕು ಮೂಲೆಗೆ.

ಅಲ್ಲಿ ಮುಸುಕ ಮೋರೆಗೆಳೆದು
ಮಾನದಿಂದ ನೆಲಕೆ ಕುಸಿವ
ಅವಳ ಭಾವ ಕಣ್ಣ ನೀರ
ತರುತಲಿದ್ದಿತು.

"ಏಕೆ ಪತಿತಳೆ"ಂದು ಕೆಲರು,
"ಏನೊ ಕಾಣೆವೆ"ಂದು ಕೆಲರು,
"ಕೂಸ ಹಡೆದು ಬಿಸುಟಳೇನೊ"
ಎಂದು ಕೆಲವರು,
"ಅಯ್ಯೊ ಪಾಪ"ವೆಂದು ಕೆಲರು,
ಹೊರಗೆ ದೂಡೆ ಸೊಂಟಕಟ್ಟಿ
ನಿಂತು ಕೆಲರು, ಹಳಿಯುತಿದ್ದ-
ರಂದು ಬಡವೆಯ.

ಏನು ಬಲ್ಲರವಳ ಮನದ
ದುಗುಡವನ್ನು ನೆರೆದ ಜನರು?
ಎಷ್ಟೊ ತಡೆದು, ಹೆಣಗಿ, ಕಡೆಗೆ
ಸೋತುಹೋದುದ?
ತಮ್ಮ ನೂರು ಕುಂದ ಸಹಿಸಿ
ಮುಕ್ತಿಕೊಡುವನಿದಿರಿನೊಳಗೆ
ತಮ್ಮ ತಂಗಿಯೊಂದು ಕುಂದ
ಸಹಿಸಲರಿತರೆ?

"ನಾವು ಶುದ್ಧರೆಂದು ಇಲ್ಲಿ
ಎದೆಯ ಮುಟ್ಟಿ ನುಡಿವರಾರು?
ಬಡವೆಯೆಂದು ಹಳಿವಿರೇನೊ
ನಿಮ್ಮ ತಂಗಿಯು?
ಸಭೆಯೊಳಿಂತು ಹೆಣ್ಣುತನದ
ಮಾನ ಮುರಿಯಲೆಳಸಲುಂಟೆ?
ಬಿಡಿರಿ—"ಎನ್ನುವವನ ನುಡಿಯು
ಗಾಳಿಯೊಯ್ದಿತು.

ಪೇಳಲೆಂತು ಮುಂದೆ ನಡೆದ
ನೆರೆದ ಜನರ ಕ್ರೂರತನವ—
ಅವಳ ಕಣ್ಣ ನೀರ ಹನಿಸಿ
ಹೊರಗೆ ದೂಡುತ,
ದೇವಗಂದು ದೂರರಾಗಿ
"ಪತಿತರನ್ನು ಸಲಹುವವನೆ"
ಎಂದು ನುಡಿದು ನಲಿವ ಹಕ್ಕ
ಕಳೆದುಕೊಂಡುದ!

—ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ತುಡಿದೆ.
ನಾವು ಯಾರು ದೇವನಿದಿರಿ-
ನೊಳಗೆ ನಿಲ್ಲೆ ಪಾಪಿಗಿರುವ
ಹಕ್ಕ ಕಸಿಯಲು?

ಶುದ್ಧರೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆ ನಮಗೆ?
ನಿತ್ಯಶುದ್ಧನಾದ ದೇವ-
ಗಿನಿತು ಹೆಮ್ಮೆಯಿದ್ದರೆಲ್ಲಿ
ನಾವು ನಿಲ್ವೆವು?

ಅಂದಿನಿಂದ ದೀನೆ ವಿಧವೆ
ಮೋರೆ ತೋರಳೂರ ಜನಕೆ,
ಅವರ ನಲ್ಮೆ ಕೂಟಗಳಲಿ
ಬೆರೆಯಲೊಲ್ಲಳು.
ಹುಲ್ಲುಮನೆಯೆ ಅವಳ ಬೀಡು;
ದಿನವು ದೇವಗೊರೆವ ಮೊರೆಯೆ,
ಕಣ್ಣ ನೀರೆ, ಅಳಲ ಹೊರೆಯು
ಕಳೆವ ಕೆಳೆಯರು.

ಇರುಳು ಬೆಳೆಯೆ, ಮುತಿಯ ಕಣ್ಣು
ಎನ್ನ ಬಾಳ ಕುಂದ ತೋರೆ,
ಬಡವೆ ವಿಧವೆಯನ್ನು ನೆನೆವೆ;
ಮನವು ತುಡಿವುದು—
ಹುಲ್ಲು ಮನೆಯ ಮೂಲೆಯೊಳಗೆ
ಹಣತೆಯೊಂದು ಮಿನುಗುವಲ್ಲಿ
ಅವಳ ಜೊತೆಯೊಳೆಸಲು—"ರಾಮ,
ಪತಿತಪಾವನ."

-ದೇವರು.

ವಿಶ್ವಕುಟುಂಬಿಯ ಕಷ್ಟ

ಬೇಸಗೆ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ತಾಪವುನ್ಮಳಿಸಿತಾ-
ಕಾಶಕೆಲ್ಲಕು ರವಿಯೊಬ್ಬ;
ಬೀಸುತ ಗೋದುವೆ ಹಿಟ್ಟನ್ನು ನಾಗಿ ಆ-
ಯಾಸದೊಳೆಳೆವಳು ಕಲ್ಲ.

ಬಿಸಿಯುಂಡ ಬವಣೆಗೆ ನೆಲದೊಳು ಹೊರಳಿ ನಿ-
ಟ್ಟುಸಿರೆಳೆಯುವಳೆನ್ನ ಅಜ್ಜಿ;
ಅಸುವನ್ನು ನಮಗಾಗಿ ವಿಾಸಲು ತೆಗೆದಿಟ್ಟ
ಕಸಿಹಣ್ಣು ಹಣ್ಣು ನಮ್ಮಜ್ಜಿ.

ಬೇಗೆಯ ಬವಣೆಗೆ ಜಡವಾಯ್ತು ಸೃಷ್ಟಿಯು
ಕೂಗಿಲ್ಲ—ಸದ್ದಿಲ್ಲ—ಬಿಡುವು.
ಬೀಗಲು ಭಯ, ಜೀವ ನೆಳಲಿಗೆ ಶರಣಾಯ್ತು—
ನಾಗಿಗನಾಥೆಗೆ ಬಿಡುವೆ?

"ವರುಷದ ಕೂಸೆದ್ದು ಅಳುತಿರಬಹುದೇನೊ?
ನರಸೀಗೆ ಹಸಿವೇನೊ, ಭಯವೊ?
ಸರಿಹಗಲಚ್ಚೇರು ಬೀಸುವುದುಳಿದಿದೆ,
ಇರುಳೀಗೆ ತುಸ ಹಿಟ್ಟೂ ಇಲ್ಲ."

ಸೊರ ಸೋರ ಬುಸು ಬೂಸು ಎಂಬೊಂದು ದನಿಯಿಂದು
ಗರಿಮೂಡಿದಜ್ಜಿಯ ಕನಸ
ಹರಿಯೆ, ತಾನೆಲ್ಲೆಡೆ ನಿರುಕಿಸಿ ಕಂಡಳು
ಸೊರಗುವ ಒಕ್ಕಲ ಹೆಣ್ಣ.

ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವನ.

"ನಾಗಿ, ಇದೇನವ್ವ ಬಿಸಿಲೊಳು ಕಣ್ಣೀರು!
ಸಾಗಿದ ಗಂಡನ ನೆನಪೆ?
ಬೇಗುದಿಗೊಂಬೆಯು ಬದುಕಿನ ಬವಣೆಗೆ?
ಮಾಗಿಲ್ಲವೇ ಬಾಳ ಗಾಯ?

"ಬಿಕ್ಕಿ ನೀನಳುವಷ್ಟು ಕಷ್ಟ ಅದೇನವ್ವ?
ಮಕ್ಕಳ ಹಂಬಲೆ, ನಾಗಿ?"
ಉಕ್ಕುವ ದುಃಖವ ನುಂಗುತ ನುಡಿದಳಾ
ಒಕ್ಕಲ ಹೆಣ್ಣು ಈ ತೆರದಿ:

"ಏನೇಳ್ಲಿ ನಮ್ಮಪ್ಪ, ಇರುವ್ರೋರು ಮೂವ್ರೋರು:
ನಾನು ನನ್ಮಣ್ಣು ಮೊಲೆಗೂಸು.
ಕಾಣೆರಾ, ಒಪ್ಪೊತ್ತು ದುಡಿಯದೆ ಕೂತರೂ
ಪ್ರಾಣಾವ ನೀಸೋದು ಕಷ್ಟ.

"ಹುಲುಮನುಸಿಯು ಪಾಡು ಹಿಂಗಯ್ತೆ, ನಮ್ಮವ್ವ,
ಮಲೆದೇವ್ರ ಪಾಡ ಏನೇಳ್ಲಿ!
ಸುಲಭಾನೆ ಲೋಕಾದ ಸಂಸಾರ ನಡೆಸೋದು?
ಅಳು ಬಂತು ನಮ್ಮಪ್ಪಗಾಗಿ."

"ಹುಚ್ಚಿ ನೀನೆಲ್ಲಾರೂ ಹೋಗೆ"ಂದು ನಮ್ಮಜ್ಜಿ
ಹುಚ್ಚಾಗಿ ನಕ್ಕಳು ಅಂದು.
ಹೆಚ್ಚುಂಟೆ ಒಕ್ಕಲ ಹೆಣ್ಣಿನ ಮರುಕಕೂ?
ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಬೆ ನಾನಿಂದೂ!

ರಂಗವಲ್ಲಿ

ಮಾಗಿ ಬಂದು, ಗಿರಿಗೆ ಹಗಲು
ಹಿತದ ಬಿಸಿಲ ಹೊದಿಸಿದಂದು,
ಹಸುಳೆಗೂಡಿ ಬೆಟ್ಟತುದಿಯ
ಗುಡಿಗೆ ನಡೆದೆನು.
ಬಾಲ ಕೊಳಕೆ ಕಲ್ಲನೆಸೆದು
ಸುಳಿಯ ರಚಿಸಿ ಸಲಿವ ತೆರದಿ,
ಹಗಲ ಮೌನಕೆಸೆಯುತಿತ್ತು
ಹಾಡ ಹಕ್ಕಿಯು.

ಗಿರಿಯ ತುದಿಯ ಗುಡಿಯ ಸೇರಿ
ಹಸುಳೆಗೂಡಿ ನಿಂತೆನಂದು
ಮುಂದಿಯೊಬ್ಬರಿಲ್ಲವಲ್ಲಿ—
ಮೌನವಾಳಿತು.
ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿ ಮೂಡಿ
ಮನದೊಳುಚ್ಚ ಭಾವ ಹೂಡೆ,
ಗುಡಿಯುನೊಂದು ಬಳಸು ಬಂದು
ಒಳಗೆ ಹೊಕ್ಕೆನು.

ಅಲ್ಲಿ ವೇದಘೋಷವಿಲ್ಲ,
ತಮಿಳು ಪದ್ಯವೊರೆವರಿಲ್ಲ,
'ಮಾನ ಸಲಿಸಲಿಲ್ಲ'ವೆಂಬ
ಜಗಳವಿಲ್ಲವು.

ಇರವಿನಳಲನೆಲ್ಲ ಮರೆಸಿ
ಮನಕದೊಂದು ತಂಪನೀವ
ದಿವ್ಯಶಾಂತಿಯಂದು ಕಂಡೆ
ಗಿರಿಯ ಗುಡಿಯೊಳು.

ಗರ್ಭಗುಡಿಯ ಹೊಸಿಲ ಮುಂದೆ
ಭಕ್ತಿನಮ್ರನಾಗಿ ನಿಂತೆ ;
ಹಸುಳೆ ನನ್ನ ಸೆರಗ ಜಗ್ಗಿ
ಬೆರಲ ತೋರಿತು—
ಅಲ್ಲಿ ಮಸಕು ಬೆಳಕಿನೊಳಗೆ
ಬಾಗಿದೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿ ಕಂಡೆ:
ಹಣ್ಣುಹಣ್ಣು ಮುದುಕಿಯಲ್ಲಿ!
ಬೆಟ್ಟತುದಿಯೊಳು !

ಮುದುಕಿಯುಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆ ಚಿಂದಿ,
ನರೆತ ಹೆರಳು, ಸುಕ್ಕುವೋರೆ,
ಮುಪ್ಪು ತನ್ನ ಮುದ್ರೆಯೊತ್ತಿ-
ದಂಗವವಳದು ;
ಆದರವಳ ಕಂಗಳೆರಡು
ಜರೆಯ ಸಣಕಿಸುತ್ತ ಹೊಳೆದು
ಮುಖಕೆ ಕೊಡುತಲಿದ್ದುವೊಂದು
ಬಗೆಯ ಠೀವಿಯ.

ಬೆಟ್ಟ ಹತ್ತಿ ಬಂದಳೆಂತು?
ಚಿಂದಿಯುಟ್ಟ ತೀರ ಬಡವೆ
ಮಲೆಯ ನಾರಸಿಂಹಗೀವ-
ಳಾವ ಕಾಣಿಕೆ?
"ಎಲ್ಲರೆದೆಯ ಹೊಗುವ ದೇವ
ಹೊನ್ನ ಹಣ್ಣೊಳೆಯನೊಲವ"
ಎನ್ನುವರಿವು ಆಕೆಗಿತ್ತೊ?—
ಎನಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ಸೆರಗಿನಿಂದ ನೆಲವ ಗುಡಿಸಿ
ಮಡಿಲೊಳಿಟ್ಟು ಮುಚ್ಚಿ ತಂದ
ರಂಗವಲ್ಲಿಯಿಂದ ಹಸೆಯ
ಮುದುಕಿ ಬರೆದಳು—
ಮೊದಲು ನೂರು ದಳದ ಪದ್ಮ,
ಅದರ ಸುತ್ತ ಬಳ್ಳಿಹೆಣಿಗೆ,
ಬಳ್ಳಿಯೆಲೆಯ ಮೇಲೆ ಪಕ್ಷಿ-
ಯುಗದ ಬೇಟವು.

ಇಂತು ತನ್ನ ಮನಕೆ ಚೆಲುವು
ಹೊಳೆಯುವಂತೆ ರೂಪುಗೊಡುತ
ಹಸೆಯ ಬರೆಯುತಿರವ ಮರೆತ-
ಳಂದು ಮುದುಕಿಯು.

ಅವಳ ಕಲೆಗೆ ಮುಗ್ಧನಾದೆ;
ಒಂದು ಡೊಂಕು ಗೆರೆಯನೆಳೆಯು-
ದವಳ ಕೈಯ ಚಳಕವೆನ್ನ
ಬೆರಗುಮಾಡಿತು !

ಹಣ್ಣುಮುದುಕಿ, ತೀರ ಬಡವೆ,
'ಅಯ್ಯೊ' ಎಂಬರಿಲ್ಲವೇನೊ
ಮಲೆಯ ನಾರಸಿಂಹದೇವ-
ನೊಬ್ಬನಲ್ಲದೆ?
ಅವನು ಮೆಚ್ಚಲೆಂದು ತನ್ನ
ಮುಪ್ಪಿನಳಲ ಮೂಲೆಗೊತ್ತಿ
ಬೆಟ್ಟವೇರಿ ಹಸೆಯ ಬರೆವ
ಭಕ್ತಿ ಎಂಥದು !

ತೆರೆಯ ತೆಗೆಸಿ, ಹಣ್ಣುಕಾಯ
ಪೂಜೆ ಸಲಿಸಿ, ಸೊಡರು ಬೆಳಗ-
ಲವನ ಕಂಡೆ—ಹಸುಳೆ ಇತ್ತ
ಕಡೆಯೆ ತಿರುಗದು !
ಮುದುಕಿ ಬರೆವ ಹಸೆಯ ಮೇಲೆ
ಅದರ ಮನವು, ನೆಟ್ಟ ನೋಟ,
ದೇವಗೊಲಿದು ಕೈಯ ಮುಗಿಯು-
ವರಿವೆ ಇಲ್ಲವು !

"ಕಿಟ್ಟು, ನೋಡು, ತಲೆಯಮೇಲೆ
ಹೊಳೆವ ಹೊನ್ನುರನ್ನದೊಡವೆ,
ದೇವರುಟ್ಟ ಸರಿಗೆಪಂಚೆ,
ಕೊರಲ ಪದಕವ;
ಮಲೆಯ ದೇವರೆಷ್ಟು ಚೆಲುವು!"
ಹಸುಳೆ ನೋಡದಿತ್ತು! ಅದಕೆ
ದೇವನಲ್ಲ—ಮುದುಕಿ ಬರೆವ
ಹಸೆಯೆ—ಸೋಜಿಗ!

ಅದರ ನಡತೆ ಹೊಳೆಸಿತಂದು
ಮನಕದೊಂದು ಹೊಸದು ನಿಜವ:
ದೇವನಲ್ಲ—ಬರಿಯ ಬೊಂಬೆ!—
ಹಸೆಯೆ ಸೋಜಿಗ!
ಭಕ್ತಿಮೂರ್ತಿ ಮುದುಕಿಯೊಮ್ಮೆ,
ದೇವನೊಮ್ಮೆ ನೋಡುತೆಂದೆ:
ದೇವ ಬೊಂಬೆ, ಪೂಜೆ ಆಟ,
ಭಕ್ತಿ ಸೋಜಿಗ!

ದೇವನಿರವು ದಿಟವೊ, ಸಟೆಯೊ—
"ಹೆರರು ತಿಳಿಯದಿರಿತಗಳನು,
ಹದುಗಿ ಇರುವ ಪಾಪಗಳನು,
ಗುಟ್ಟನೆಲ್ಲವ,

ಎದೆಯು ಹೊಗುತಲೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು
ಸಂತವಿಡುವನೊಬ್ಬನುಂಟು"
ಎನ್ನುವಚಲ ಭಕ್ತಿ ದಿಟವು,
ಮತ್ತು ಸೋಜಿಗ!

ಮುದುಕಿ ಇಹವ ಬಿಟ್ಟಳೇನೊ?
ಮಲೆಯ ದೇವ ಮೆಚ್ಚಲೆಂದು
ಇನ್ನು ಹಸೆಯ ಬರೆಯಳೇನೊ
ಗಿರಿಯ ಗುಡಿಯೊಳು?
ಆದರವನನೊಲಿಸುವುದನೆ
ಬಾಳಿನೊಂದೆ ಗುರಿಯ ಮಾಡಿ-
ದವಳ ನೆನಪು ಎಂದು ಮನಕೆ
ತಂಪನೀವುದು.

ಸತ್ರಿಂಗತಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅಸ್ತಿತ್ವ ಸಾಧ್ಯ.

‘ಭೀಷಾಸ್ಮಾದ್ವಾತಃ ಪವತೇ’

ಗಾಳಿಮುಂಚುವ ಗತಿಯೊಳೋಡುತಿರೆ ರಥವು,
ಸಂಶಯುಗಳುಯ್ಯಲೊಳಗೋಲಾಡೆ ತಿಳಿವು;
“ಶೂನ್ಯವಾದವೆ ಸತ್ಯ, ಸಟೆ ಬ್ರಹ್ಮದಿರವು”
ಎಂಬ ನಿಜಕೊಯ್ಯುತಿರೆ ಗತಿ ಕಾಣದರಿವು;
ರಥದ ವೇಗವು ಕುಗ್ಗಲೆಚ್ಚತ್ತೆನಂದು,
ಬಲುಬೆದರಿ ಕಂಡೆ ನಾ ಸೋಜಿಗವನೊಂದು!

ನಾಸರಿಯೆನಾದರೂ ನನ್ನ ಬಾಯೊಳಗೆ
ರಸನೆ ಚಲಿಸುತಲಿತ್ತು ನೂರು ತೆರದೊಳಗೆ!
ಚಲನಕಾರಾಣತಿಯನಿತ್ತರೆನ್ನುತ್ತ
ಸೋಜಿಗವ ಪಡುತಿಹುದು ಮಿಡುಕುತ್ತ ಚಿತ್ತ!
ಆಣತಿಯನೀಯದೆಯೆ ರಸನೆ ಚಲಿಸುವುದೆ?
ಎನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯು ಎನ್ನ ತಿಳಿವಿಗೊಳಪಡದೆ?
ಎನ್ನೊಳಗೆ ಎನ್ನರಿವ ಮೀರಿರುವ ಶಕ್ತಿ
ಅಂಗಗಳ ನಡೆಸುತಿರೆ, ಯೋಗಿಗಳ ಉಕ್ತಿ
ಸಟೆಯುಹುದೆ?—“ಅವನಿಚ್ಛೆ ನುಡಿಸುತಿದೆ ಜಗವ”,
“ಅರಿವಿಗದು ನಿಲುಕದೈ, ಹಳಿವುದೈ ಮನವ”;
“ಬೆದರುತವನಾಣತಿಗೆ ಗಾಳಿ ಬೀಸುವನು,
“ಬೆದರುತ್ತ ಮೂಡುವನು ಬಾನಿನೊಳು ಭಾನು,
“ಬೆದರುವರು ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿ, ಓಡುವುದು ಸಾವು”;
“ಅವನು ಇಚ್ಛಿಸದಿರಲು ಚಲಿಸದೈ ತೃಣವು.”
ಎಂದು ಹಾಡಿದ ಋಷಿಯ ಮೃದುಮಧುರ ಗಾನ
ತುಂಬಿತೈ ಹೃದಯದೊಳು, ಮೂಡೆ ಸುಮ್ಮಾನ.

ಅಭಿಸಾರಿಕೆ

ಹಿಮಕರ ಮೈದೋರಿ
ನೋಡದ ಮರೆ ಸೇರಿ
ಇರೆ ಸಂಕೇತದೊಳು
ಪ್ರಣಯ ನಿರೀಕ್ಷೆಯೊಳು,
ಗುಂಪನು ತೊರೆದಂದು
ತುಡಿಯುತ ಉಡುವೊಂದು
ಸರಿದುದು ಬಾನಿನೊಳು
ನಿರ್ಜನ ಮಾರ್ಗದೊಳು.

ಎಲ್ಲೆಡೆ ಬರಿ ಕಾಡು,
ನೀರವತೆಯ ಬೀಡು;
ತಾರಗೆ ತಾನೊಂಟಿ,
ಕಾಮುಕಳುತ್ಕಂಠಿ;
ಮಿಣ ಮಿಣ ಮಿಣಗುಟ್ಟಿ
ಭಯ ಲಜ್ಜೆಯ ಮೆಟ್ಟಿ
ಅಭಿಸಾರಿಕೆ ಸರಿವ
ನೋಡೀ ಸೋಜಿಗವ!

ಗಿರಿಗಳ ತುದಿಯೇರಿ
ಕಂದರದೊಳು ಧುಮುಕಿ
ಗುಲ್ಮದ ನಡುತೂರಿ
ಮರಳ್ಗಾಡೊಳು ಮಿಡುಕಿ

ಸರಸಿಯ ಮೇಲ್ಹಾಯ್ದು
ಹೊಳೆ ತೊರೆಗಳ ಹಾಯ್ದು
ಅಭಿಸಾರಿಕೆ ಸರಿವ
ನೋಡೀ ಸೋಜಿಗವ!

ಶಶಿ ಇರುವೆಡೆ ಇನ್ನೂ
ನೋಟಕು ಬಲು ದೂರ
ತಾರಗೆಗಿಹುದಿನ್ನೂ
ನಡೆ ಯೋಜನದೂರ;
ಆದೊಡೆ ಎದೆಗುಂದಿ
ಈ ಕಾಮನ ಬಂದಿ
ಅಂಜದೆ ಮುಂಬರಿವ
ನೋಡೀ ಸೋಜಿಗವ!

ಮಿಣಿಮಿಣಿ ನಿರಿ ಚಿಮ್ಮಿ
ಪ್ರಣಯದಿ ತುಡಿತುಡಿದು
ಮಾರನ ಮರೆ ನೆಮ್ಮಿ
ಸಿರ್ಜನ ಪಥವಿಡಿದು
ಚೆಲುವಿನ ಹೊಳೆ ಹರಿಸಿ
ಭಾವದ ಅಣೆಯೊಡೆಸಿ
ಅಭಿಸಾರಿಕೆ ಸರಿವ
ನೋಡೀ ಸೋಜಿಗವ!

ಗಾನ

ಆಲಿಸೀ ಗಾನವನು, ಶ್ರೋತ್ರಸಂಮೋದವನು,
ಇರವುಗೊಂಡರಿವಳಿದು ಕನಸಿನೊಳು ಕಣ್ತೆರೆವ
ಸ್ವರದ ಚೆಲ್ಲಾಟವನು, ಇನಿದನಿಯ ಮೇಳವನು—
ಪೇಳುವೆಯ, ಭಾಷಿಪೆಯ ಅದು ನುಡಿವ ಗುಟ್ಟನ್ನು?

ತಾರೆ ಸಿಡಿದಿಳೆ ಮೂಡಿ ಜೀವಪೊಗೆದಚ್ಚರಿಯ,
ನೋವಿನೊಳು ಮುಮ್ಮೊಳೆತು ಜಗವ ಚೋದಿಪ ನಲವ,
ಸಾವಿನೊಗಟೆಯ, ಸೃಷ್ಟಿ ವಿಧವಿಧದಿ ವಿಕಸಿಸುವ
ಕಾರಣದ ಸಲ್ಗತೆಯ ಭಾವದಿಂದುಸಿರುವುದೆ?

ಕಾಲವನು ಹಿಂತಳ್ಳಿ, ನೆನಪ ನೆಳಲೆಬ್ಬಿಸುತ,
ಗಂಧ ರೂಪ ಸ್ಪರ್ಶ ತೃಷ್ಣೆಗಳ ಕೆರಳಿಸುತ,
ಬಂಧನದ ಸವಿಯುಳಲ, ಬಾಳ್ವೆಯಂತದ, ಗುಟ್ಟ
ಪೇಳುತಿಹುದೇ ನೇತಿ ನೇತಿ ಎಂದೀ ನಾದ?

ಗಾನವಾವುದೊ ಗೂಢಭಾವವನು ಬಿಚ್ಚುತಿಹುದು—
ಆತ್ಮವದನರಿತಿಹುದು; ನುಡಿಗೊಡಲು ನೋಯುತಿಹುದು.

ಯದುಗಿರಿಯ ಮೌನ ವಿಕಾಸ

೧

[ಯದುಗಿರಿಯ ಮೂಡಣ ಕಣಿವೆಯ ಮೌನ]

ಮೂಡಣ ಕಣಿವೆಯ ಹಿಮದವಕುಂಠನ
ರವಿಕರ ಸ್ಪರ್ಶಕೆ ಜಾರುತಿದೆ,
ನಾಡದೊ ಹಿಗ್ಗುತ ನಾಚುತ ಮೆಲ್ಲನೆ
ಮೈಸಿರಿಯನು ತಾ ತೋರುತಿದೆ.

ಬನದೊಳು ಕೆರೆಯೊಳು ಕಮರಿಯ ಬುಡದೊಳು
ದಿಗಂತ ವಿಸ್ತೃತ ನಾಡಿನೊಳು,
ಇನನರುಣಾಂಶುಗಳೆಲ್ಲೆಡೆ ಮಿಡಿವುವು
ತರುಜಲಗಳ ನೆರೆ ನಲವಿನೊಲು.

ಜನಪದದಂತರ್ಯಾಮಿಯ ಯೋಗ ಸ-
ಮಾಧಿಯ ಕಲಕಿದೆ ಸುಮ್ಮಾನ;
ಕಣಿವೆಯ ತಳದಂಚಿನೊಳೊಯ್ಯೊಯ್ಯನೆ
ಎಚ್ಚರುತಿದೆ ಮಾಗಿಯ ಮೌನ.

ಕರುಗಳ ಗಂಟೆಯ ಕಿಣಿಕಿಣಿ ರವದೊಳು,
ನಿರ್ಝರ ಮರ್ಮರ ನಾದದೊಳು,
ಖಗದಿಂಚರದೊಳು, ಮೃಗ ಕೂಜನದೊಳು,
ಡೇಗೆಯ ರೆಕ್ಕೆಯ ಹೊಯ್ಲಿನೊಳು;

ಮಂದಾನಿಲಸೊಲೆದಲೆಯುವ ಮಾರ್ಗದಿ,
ರೈತರ ಮಂಜುಳ ವಾಣಿಯೊಳು,
ದಧಿಭಾಂಡವ ಹೊತ್ತೊಯ್ಯನೆ ಸಾರುವ
ಗೊಲ್ಲತಿಯರ ನಡೆ ಮಾತಿನೊಳು;

ಮೂಡಣ ಕಣಿವೆಯು ತಳದೊಳಗಾಲಿಸು
ಎಚ್ಚತ್ತಿದೆ ಮೌನ!
ಸಾಸಿರ ದನಿಯೊಳು ಚಿಗುರಿದೆ ಮೌನ,
ಸುಮ್ಮಾನದಿ ಸುಡಿವೆತ್ತಿದೆ ಮೌನ,
ಸುಂದರವೀ ಮೌನ!
ಸವಿ ಮೌನ!

೨

[ಯದುಗಿರಿಯ ಪಡುವಣ ಕಣಿವೆಯು ಮೌನ]

ಪಡುವಣ ಕಣಿವೆಯು ಸೀರವ ಭಾವವ
ಹಗಲಿನ ಹರುಷವು ಕೆಣಕಿಲ್ಲ.
ಕಣಿವೆಯನಾಳುವ ಕರಿಕಲ್ ಗುಡ್ಡದ
ನಿರ್ಭರ ಮೌನವು ಕದಡಿಲ್ಲ.

ಅಲ್ಲಲ್ಲೊಮ್ಮೊಗೆ ಒಮ್ಮೆಗೆ ಇಂಚರ
ನುಸುಳುವುದಾಳದ ಅಂಚಿನೊಳು,
ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನರಿಯದ
ಹಸುಳೆಯ ಧಾರ್ಷ್ಟ್ಯದ ಮಾತಿನೊಲು.

ಹಣತೆ

ರಾಜರ್ಷಿಗೆ ರವಿ ತಹ ಕಾಣಿಕೆಯೊಲು
ಕಣಿವೆಯ ತುಂಬಿದೆ ಹೊಂಬಿಸಿಲು ;
ಗಿರಿಯೆಡೆ ನೀರವ ತರುಗಳು ನಿಂದಿವೆ
ವಿನೀತಭಾವದಿ ಭಕ್ತರೊಲು.

ಬಸಿರೊಳು ವಿಲಯದ ಹದುಗಿಸಿ ನಿಂತಿರು-
ವಂತಿದೆ ಗಿರಿ ದಮದೋಜೆಯೊಳು ;
ಬೆಚ್ಚನೆ ಬಿಸಿಲಿನ ಪುಷ್ಪಸ್ಪರ್ಶಕು
ಪ್ರಚಲಿತವಾಗದ ಯೋಗದೊಳು.

ಗಿರಿರಾಜನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದ ನಾಡೊಳು
ಹಗಲಿನೊಳೂ ಸದ್ದಿನಿತಿಲ್ಲ.
ಶಬ್ದದ ಶಮವಿದೆ, ಚಲಸದ ದಮವಿದೆ,
ಸುಮ್ಮಾನದ ಹುಚ್ಚಿನಿತಿಲ್ಲ.

ಪಡುವಣ ಕಣಿವೆಯ ಆಳದೊಳಾಲಿಸು
ನಿದ್ರಿಸುತಿದೆ ಮೌನ!
ಹೊಂಬಿಸಿಲೆಚ್ಚರಗೊಳಿಸದ ಮೌನ,
ರಾಗ ಮೋದಗಳು ಕಲಕದ ಮೌನ,
ಸೋಜಿಗವೀ ಮೌನ!
ಘನ ಮೌನ!

೩

[ಯದುಗಿರಿಯ ದೇಗುಲದ ಮುಂಜಾನೆಯ ಮೌನ]

ಹಿಮ ಬೀಳುತಿದೆ, ಚಳಿ ಮೂಡುತಿದೆ,
ಮಾಗಿಯು ಗಾದಿಯನೇರುತಿದೆ;
ತಮ ಹದುಗುತಿದೆ, ಬೆಳಕೊಗೆಯುತಿದೆ,
ಬೆಳ್ಳಿಯು ಮಂಜೊಳು ಕರಗುತಿದೆ.

ಜಾವದ ಪೂಜೆಯ ಸಗಾರಿ ನಾದವು
ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿದೆ ಯದುಗಿರಿಯ—
ತ್ರಿಯಾಮೆಯಂತ್ಯಾಲಿಂಗನ ಸುಪ್ತಿಯೊ-
ಳಿರವಳಿದಿರುವೀ ಯದುಗಿರಿಯ.

ಹರಿ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿ ಜನತೆಯು ನೆರೆದಿದೆ
ಝರಿಗಳು ಮಡುವೊಳು ನೆರೆವಂತೆ;
ಗುಡಿ ಕತ್ತಲೆಯೊಳು ಹಣತೆಗಳೆಸೆದಿವೆ
ತಮವೇ ಪುಷ್ಪಿತವಾದಂತೆ.

ಮಾನುಷ ಪದರದಿ ಬಸಿಯುತ ನೈಜಾ-
ನಂದಕೆ ತಿಳಿಯುವ ಯತ್ನದೊಳು
ಪಾಶುರ ಗಾನದಿ ಸುತಿಕೊಡುತಿದೆ ಜೀ-
ವಾತ್ಮವು ದೇವನ ಸನಿಯದೊಳು.

ಹಣತೆ

ಸಹಸ್ರಕಂಠದಿ ಮೇಳವಿಸಿದೆ ನುತಿ,
ದೇಗುಲವಾಗಿದೆ ಘೋಷವತಿ,
ಆತ್ಮಾನಂದಕೆ ತನ್ನೇಕಾಂತದಿ
ನಿಯತಿಯು ಮಿಡಿಯುವ 'ಘೋಷವತಿ'.

ಏನಿದು ಥಟ್ಟನೆ ಗೀತವು ಬಿಗಿದಿದೆ!
ದನಿಯುಡುಗಿಸಿ ನಿಂತಿದೆ ಜನತೆ!
ಏನೀ ಮೂಕತೆ, ಏನೀ ಮೌನತೆ,
ಏನೀ ಮಂದಿಯ ನೀರವತೆ!

ಜೀವವು ಭಾವಕೆ ಸಂದಿತೆ? ಗೀತವು
ಕೃತಕೃತಿಯಾಯಿತೆ? ಸದ್ದಿಲ್ಲ—
ಕಾಯದ ಕರಣದ ಹಂಗನು ತೊರೆಯಿತೆ
ಆತುಮ? ಭಾವವು ಸವಿಸೊಲ್ಲ?

ನುತಿ ಕೊಟ್ಟಾಯಿತೆ? ಮೊರೆಯಿಟ್ಟಾಯಿತೆ?
ಹಸಾದ ದೊರಕಿತೆ ಚೇತನಕೆ?
ನೋವನು ಸಾವನು ದಾಟಿದ್ದಾಯಿತೆ?
ಆ ದಡ ಸಿಕ್ಕಿತೆ ಆತುಮಕೆ?

ಹಿಂದಿನ ಚಣದೊಳು ಕಡಲೊಲು ಮೊರೆದೀ
ಮಂದಿಯು ಬಿಗಿದಿದೆ ನೀರವತೆ!
ದ್ವಂದ್ವವು ಸಂದಿದೆ, ಜಾಡ್ಯವು ಹರಿದಿದೆ,
ಹುಟ್ಟಿದೆ ಸಾತ್ವಿಕ ಸುಸ್ಥಿರತೆ!

ದೇಗುಲದೊಳು ಮುಂಜಾನೆಯೊಳಾಲಿಸು
ಚಿತ್ ಆಗಿದೆ ಮೌನ!
ಭಾವವ ಕಾಯುವನಾಂತಿಹ ಮೌನ!
ಮೋಕ್ಷಾನಂದದಿ ಜೀವನ್ಮೌನ!
ಓ—ಕಡು ಸೋಜಿಗವೀ ಮೌನ!
ಚಿನ್ಮೌನ!

ಬುದ್ಧ

ನೀನಂದು ಚಿನ್ಮೂರ್ತಿ ಭಾವಸುಪ್ತಿಗೆ ಸಂದು
ಲೀಲೆಯಿಂ ಬಗೆಗೊಂಡೆ ಜಗದ ಜೀವದ ಕನಸ;
ಕಾಲದೇಶವ್ಯಾಪ್ತಿ ಕನಸಿನೊಳು ನಿಜಗಾಯ್ತು—
ಆನಂದವೆರಡಾಯ್ತು, ಚಿತ್ತು ಚಿದಚಿತ್ತಾಯ್ತು;

ಒಂದಿರವು ಬಹುವಾಗಿ ಜನ್ಮಮೃತ್ಯುಗಳೆಂಬ
ಹುಸಿಯಾಟ ಮೊದಲಾಯ್ತು; ಸಂಸಾರಿ ನೀನಾದೆ,
ಹಸಿವಾಂತೆ, ತೃಷೆಯಾಂತೆ, ನೇಹಮೋಹಗಳಾಂತೆ;
ಬಂಧನವೆ ಸವಿಯೆಂದೆ, ಕನಸನೇ ನನಸೆಂದೆ.

ಹೀಗೆ ಭವಮಾಯೆಯೊಳು ಭೋಕ್ತೃವಾಗಲು ನೀನು,
ನೋವಂಟಿ, ಕಾವೇರೆ, ಧರ್ಮಭಯ ಕರ್ಮಭಯ
ಸಾವಿನತ್ಯುಗ್ರಭಯ, ಚೇತನವ ತಲ್ಲಣಿಸ-
ಲಾಗ 'ದಿಟವೇ?' ಎಂದು ಶಂಕೆಗೊಂಡೆಚ್ಚತ್ತೆ.

ಎಚ್ಚರಲು, ಹೇ ಬುದ್ಧ, ಹಿಂಗಿತಾ ಭವಕಭ್ರಾಂತಿ:
ನೋವಿಲ್ಲ, ಸಾವಿಲ್ಲ, ಏನಿಲ್ಲ: ಶೂನ್ಯ—ಶಾಂತಿ.

———

ತಲಕಾವೇರಿಗೆ ಹತ್ತು ಮಾರುಗಳ ಹಿಂದೆ

ಏನು? ಇದೆ ಆ ತಾಣ? ಬ್ರಹ್ಮಗಿರಿಯುದರದೊಳು
  ಕಾವೇರಿ ಜನ್ಮಿಸುವ ಪರಮ ಯಾತ್ರಾಸ್ಥಾನ?
  ಬೇವಸವ ಕಳೆಯಿಲ್ಲಿ, ತುಸ ನಿಲ್ಲು, ಶಿವರಾಮು —
ಏನು ಸುಂದರ ಭೂಮಿ, ಸೂರೆಗೊಂಡಿದೆ ಚೆಲುವು!

ಆವುದೋ ಸಂತಸವು ಮೂಡುತಿದೆ ಮನದಲ್ಲಿ,
  ಆವ ಸಂದೇಶವನೊ ಒಯ್ಯುತಿದೆ ಬನಗಾಳಿ,
  ಆವುದೋ ಮಂತ್ರದೊಳು ಕುಳಿತಿಹರು ಗಿರಿವೃದ್ಧ-
ರಾವ ಕಜ್ಜಕೊ ಬನಗಳುತ್ಸವದಿ ಹೊರಹೊರಟು

ಮೋಡಿಳಿದು ಕಣಿವೆಯೊಳು ಗುಜಿಗುಜಿಸುತೋಡುತಿವೆ.
  ಬೀಳುಗೈದೀ ಚೆಲುವ ಕಟ್ಟಡವಿ ಮಧ್ಯದೊಳ-
  ಗೇಳುತಿರುವೀ ಧೂಮ! ನರಸಿರವ ಮೆರೆದ ಗುಡಿ!
ನೋಡು, ಚಿತ್ತಿನ ದಿವ್ಯ ದಿವಸೀಲ ಸುಪತಾಕೆ!

ಏನೆಂಬೆ—"ರಮ್ಯಮಯಿ ಪುಣ್ಯಮಯಿಯಾಯಿತೆ"ಂದು?
ಮನುಜನಿಂದೀ ತಾಣ ಪುಣ್ಯಮಯಿಯಾಯಿತಿಂದು.

ಯದುಗಿರಿಯ ಇರುಳು

ರವಿದೃಷ್ಟಿಮಂತ್ರದಿಂ ಬಿಡುಗಡೆಯನಾಂತೀಗ
   ನೈಜ ಸತ್ವಕೆ ತಿಳಿದು ತಿರೆ ಬಿಡುವುಗೊಂಡಿಹಳು.
   ಸಾಜವಾಗಿದೆ ವಿಶ್ವದಿರವಿಂಗೆ ಈ ಇರುಳು.
ಭುವನಜೀವವು ರಂಗ ವೇಷ ಕಾರ್ಯಗಳುಳಿದು

ತನ್ನ ಬಾಳಿಗೆ ಬಂದ ನಟಿಯಂತೆ ತೋರುತಿದೆ.
   ವಿಶ್ವಾತ್ಮನೆಚ್ಚತ್ತು ಚುಕ್ಕಿ ಕಣ್ ತೆರೆದಿಹನು,
   ನಿಶ್ವಾಸದೊಲು ಗಾಳಿ ಚಣಕೊಮ್ಮೆ ಬೀಸುತಿದೆ.
ಚಿನ್ಮಯನ ಬಗೆಯುಡಿಯೊಳೊತ್ತುತಿಹ ಕನಸಂತೆ—

ನನಸಿನೊಳಗವನೆನೆವ ಕನಸುಗಳ ನೆಳಲಂತೆ—
   ಕಾಣುತಿವೆ ತರುಲೇಖೆ, ಗಿರಿಯ ಸೀಮಾಲೇಖೆ,
   ಮೌನವಾಳುವ ಪೊಳಲು, ಗುಡಿ, ಗುಡಿಲು, ಕರುಮಾಡ.
ಕನಸೆ ಇದು? ಇದು ನನಸೆ? ಸೋಜಿಗವಿದೇನೆಂದು

ವಿಶ್ವಕವಿಮನದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿರುವ ಮರ್ಮದಂತೆ
ಸಪ್ತರ್ಷಿಮಂಡಲವು ಭ್ರಮಿಸುತಿದೆ—ಪ್ರಶ್ನದಂತೆ.

782-33 ಬೆಂಗಳೂರು ಸಿಟಿ ಬೆಂಗಳೂರು ಪ್ರೆಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸೂಪರಿಂಟೆಂಡೆಂಟರಾದ
ಟಿ. ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಅಯ್ಯರವರಿಂದ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಅಕಾರಾದಿ ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಕವನಗಳು

ಅಕಾರಾದಿ ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ

ಮೊದಲ ಚರಣಗಳು

782—33